

diakoni

Kolofon

DIAKONI er et fagblad, hvis formål er at inspirere til diakonal faglighed og praksis.

DIAKONI har hjemsted i
Diakonforbundet Filadelfia.

Redaktion:

Medudgiver af dette nummer:

**Dansk Diakoniråd
v/ Mette Møbjerg Madsen**

Ansvarshavende Redaktør
Sanne Damborg,
Diakonforbundet Filadelfia
sanne@diakonforbund.dk

Conny Hjelm,
Filadelfia Uddannelse
cohj@filadelfia.dk

Merete Nørgaard
Diakonforbundet Filadelfia
villakom@gmail.com

DIAKONI 6 er produceret af Gröna
Krabban

ISSN: 2794-316X

✚ Diakonforbundet Filadelfia

På www.diaakonforbund.dk
kan I læse mere om Diakonforbundet
Filadelfias virke og tilbud, samt finde
information om mulighed for at
abonnere på DIAKONI både som
privat og institution eller kirke.

**Kunne det være interessant
for din organisation at være
medudgiver af et nummer af
DIAKONI?**

**Kontakt Sanne Damborg
sanne@diakonforbund.dk**

Indhold

4-9 Kirken i samfundet eller samfund i kirken?

Kirkens diakonale
rolle i samfundet
ud fra kirkens
ekklesiologi.

10-11 Himmelske Dage – mere end flyvske tanker

Kirkernes
Folkemøde, fordi
kirke og samfund
hører sammen!

12-15 Skal kirken nøjes med at forkynde evangeliet?

Om offentligheds-
teologi som
anliggende og rolle.

16-18 Civil- samfundets helte

Kirkeminister
Morten Dahlin (V):
Samfundet har brug
for at diakonien i
Danmark både er
stærk og sund.

19-21 Hvis ikke kirkerne ringer den ene vej, skal kommunen ringe den anden vej!

Gldsaxes borgme-
ster Trine Græse
om samarbejdet
mellem kirken og
kommunen.

22-27 Et velfærds- samfund under forandring kal- der på diakoni

For mennesker i sår-
bare livspositioner er
det ofte en kamp at
blive set og mødt.

28-32 Begrebet diakoni

Tre diakonale stem-
mer definerer diako-
ni ud fra forskellige
vinkler.

33-37 Hvad ville Jesus have gjort?

Om kollekten som
det sted, hvor
menighedens diako-
ni virkeliggøres.

38-41 Kirkens rolle i en usikker tid

Om håb, tro og
praktik i Ukraine.

42-45 Overvejelser om diakoniens plads i et offentligt hospitalsregi

Lisbeth Nielsen,
adm. direktør, Fila-
delfia, om Epilepsi-
hospitalet Filadelfia.

46-47 Vigtigheden af diakonal (ud)dannelse

Lektor Jakob Egeris
Thorsen giver tre
forskellige årsager.

48-55 At gøre et stort nummer ud af små ting

Om hvordan diakoni
som faglighed kan
operationaliseres
uden for kirkelige
rammer.

56-59 Uddannelser

På Filadelfia.

I 2024 deltog Diakonforbundet Filadelfia på Folkemødet på Bornholm – et kalejdoskopisk univers af debatter, meninger, organisationer, politiske partier, håb, lydhørhed, spørgsmål og samarbejde på kryds og tværs. I telt dugens døråbning ses forbundets formand, Sanne Damborg.
Foto: Merete Nørgaard

Leder

Jo mere vi gør sammen

Med Dansk Diakoniråd som medudgiver af dette nummer af DIAKONI, er der givet taletid og plads til at udfolde diakonien fra mange vinkler. Det er netop dét, Dansk Diakoniråd kan som paraplyorganisation for næsten 30 diakonale organisationer, uddannelsesinstitutioner og folkekirkens stifter: At være talerør og drivkraft for samarbejde om diakoniens sag.

Hvorfor er samarbejde vigtigt? Det spørgsmål stillede jeg til ChatGPT, og den kunstige intelligens har tydeligvis været igennem menneskehænder ad flere omgange for svaret er både langt og interessant og konklusionen klar:

Samarbejde er fundamentalt for at skabe positive forandringer [...] Det muliggør, at vi udnytter de forskellige styrker, erfaringer og ressourcer, som forskellige individer og organisationer bringer til bordet. Uanset om det er på lokalt eller globalt niveau, er samarbejde nøglen til at skabe bæredygtige, effektive løsninger og et mere sammenhængende samfund.

Samfundet er dét, vi alle er med til at præge. Alle uden undtagelse. Det er her, vi deler ansvaret for og med hinanden, det er her vi er enige, uenige, lytter og udtaler os og bestræber os på at handle til fælles bedste og at være talerør for de mennesker, som af forskellige grunde har tabt pusten, og hvis stemmer derfor nemt risikerer at drukne i larmen.

Samfundet er samarbejde. Når vi samarbejder, samler vi vores ressourcer, viden og kompetencer, og det giver os mulighed for at opnå mere, end vi kan alene. For eksempel kan et samarbejde mellem en kommune og en NGO kombinere den offentlige sektors ressourcer og infrastruktur med NGO'ens specialiserede viden og tættere relationer til lokale fællesskaber. I bedste fald kan samarbejdet fremme en fælles sag som f.eks. at forbedre velfærds-samfundet og reducere ulighed.

Samarbejde opbygger tillid, som er grundlaget for positive, langvarige relationer; også mellem mennesker og organisationer.

Alt det, og mere til, bærer dette nummer af bladet præg af.

Tak til Dansk Diakoniråd for et inspirerende samarbejde om udgivelsen.

Merete Nørgaard, diakon

Kirken i samfundet eller samfund i kirken?

Kirkens diakonale rolle i samfundet ud fra kirkens ekklesiologi

I de fleste virksomheder er det klart for de fleste, hvad der er virksomhedens kerneopgave, og hvad visionen er for fremtiden. Men hvad er folkekirkens kerneopgave og vision? Og kan man overhovedet definere den?

Det spørgsmål har jeg, i forbindelse med projektet 'Fremme af folkekirkens diakoni', som er støttet af Den A.P. Møllerske Støttefond, drøftet med forskellige folkekirkelige aktører.

Af Mette Møbjerg Madsen, formand for Dansk Diakoniråd og Generalsekretær i Menighedsplejen i Danmark

Hvert fjerde år vælges der nye medlemmer til menighedsrådene i hele landet, som formelt er den lokale sognekirkens ledelse. Men hvad er kompasset for deres ledelse?

Jeg har talt med præster og menighedsråds-medlemmer i folkekirken om, hvad folkekirkens kerneopgave, eller eksistensberettigelse, er, og jeg kan med det samme afsløre, at der ikke er noget entydigt svar på dette. For nogen er det kirkens opgave at føre flere til troen på Jesus Kristus; som en deltager siger: "Kirkens

opgave er, kort og godt, at udbrede evangeliet".

En anden deltager lægger vægt på, at kirken har flere opgaver på én gang, som er sidestillet, hvor forkyndelse er en af dem: "Der kom jo en betænkning for 20 år siden, hvor diakoni og forkyndelse blev sidestillet, og det var jo noget af en revolution i vores folkekirke".

For endnu andre er det kirkens evne til at være relevant i tiden, der er vigtig: "Vigtigst er at være kirke i det lokalsamfund, som man er en del af".

På den måde kan man sige, at der måske er enighed om, at folkekirken skal forkynde, men om det er i ord eller handlinger, eller om det er omvendelse, eller interaktion med lokalsamfundet, der er vigtigst, det er man ikke enige om.

Kerneopgave: Forkyndelse og/eller diakoni?

I Kirkeministeriets betænkning 1544 fra 2014 beskrives folkekirkens kerneopgave som opdelt i fire dele. Her står der at, folkekirkens opgave er at forkynde Kristus som hele verdens frelser i både ord og handlinger – og samme sted fulgt op af opgaverne: gudstjeneste, undervisning, mission og diakoni¹. Men hvad mener ansatte og menighedsråd i folkekirken om dette?

I forbindelse med projektet 'Fremme af folkekirkens diakoni' er der blevet afholdt fire interviews med ansatte, menighedsråd og frivillige fra folkekirken som i alt repræsenterede 30 folkekirker. Udsagnene fra disse fire interviews kan inddeles i to kategorier (her kaldet hhv. gruppe A og B) i forhold til deres syn på folkekirkens opgave.

Gruppe A; folkekirkens adskilte rum

I gruppe A forklares de fire opgaver, der er nævnt i betænkning 1544, ved at ty til et visuelt billede af Herodes' tempel i Jerusalem, som var inddelt i fire, på hinanden følgende, gårde. Den yderste gård blev kaldt hedningernes forgård, og der kunne alle færdes. Denne forgård sammenligner gruppe A med folkekirkens diakonale opgave. Den næste gård var kvindernes

¹ https://www.blkm.dk/fileadmin/share/publikationer/betaenkninger/Betaenkning_1544.pdf s.25

De kirker, hvor forkyndelsen prioriteres højere end diakonien (Gruppe A), kan betegnes som et fyrtårn, der er optaget af at vise vej for samfundet og på samme tid påpasselig med at integrere sig med samfundet for ikke at miste sit særkende.

forgård, og den tredje var mændenes forgård; disse to nævner gruppe A ikke.

Det sidste rum i templet er det allerhelligste rum, hvor kun præsterne måtte komme, og hvor det siges, at Guds nærvær var så kraftigt, at det kunne være dødeligt. Dette tempelrum sammenligner gruppe A med folkekirkens forkyndelse, som gruppen ikke mener, der (nødvendigvis) er for alle, og som ikke nødvendigvis skal anvendes i templets forgård, da det kan være for svært for deltagerne at forstå.

Deltagerne i gruppe A lægger vægt på, at inddelingen af aktiviteter i de forskellige rum ikke skal forstås som en graduering af gudsforholdet, men som et billede på folkekirkens forskellige opgaver; adskilt fra hinanden og alligevel forbundet.

Samtidig har denne gruppe en tydelig prioritering af folkekirkens opgaver, som gør forkyndelsen ved ord til den vigtigste opgave for folkekirken. Som én udtrykker det: *"Det kan være, at man får lyst til at komme længere ind og mærke helligåndens nærvær"*, og en anden uddyber det med et bibelsk eksempel: *"I Johannes-evangeliet bespiser Jesus femtusinde.*

Et stort diakonalt projekt. Og der siger Jesus, at I skal søge det brød, der giver evigt liv... Det er godt nok, at I spiste brødet, men husk at have fokus på det vigtige".

Begge disse udsagn tegner et billede af en graduering af Folkekirkernes opgave, hvor forkyndelsen er vigtigere end diakonien. Samtidig kan man reflektere over, hvorvidt denne prioritering også skaber en graduering af, hvem der er vigtigst i menigheden ift. om de færdes i hedningernes forgård eller i det allerhelligste.

Gruppe B; at hjælpe og støtte

I den anden gruppe, som vi kalder gruppe B, er ord-forkyndelsen ikke på samme måde hævet over handlings-forkyndelsen. Her fremhæves folkekirkens kerneopgave som at hjælpe og støtte udsatte mennesker.

En af deltagerne siger, at folkekirkens rolle er at være en erstatning for den familie, som mange ikke længere kan tage for givet, når livet bliver svært. En del i gruppen mener, at folkekirken skal være den organisation, der træder til, når der er brug for en hjælpende hånd.

Dermed sidestiller denne gruppe forkyndelsen i ord og handlinger, som lige vigtige for folkekirken. Deltagerne taler i den sammenhæng stærkt for, at menigheden ikke bliver lukket om sig selv, men har fokus på at åbne op mod samfundet. Som én siger: *"Jeg synes, at det er meget, meget vigtigt, at vi deltager i mange af de ting, der foregår på tværs. Fordi at så oplever man nemlig, at nogen af dem, der ikke nødvendigvis kommer i kirken, altså, de bliver ikke så fremmede for den. Altså, ved at vi blander os noget mere"*.

En anden udtrykte det således: *"Bredden i kristendommen er vigtig, for ellers bliver det en lille kernemenighed, som er frelste"*.

Ud fra ovenstående udtalelser er den største uenighed mellem gruppe A og B, hvordan prioriteringen af handlings- og ordforkyndelse skal prioriteres, og hvad det gør ved menighedsforståelsen. Der er således ikke den store uenighed omkring, *hvilke* opgaver der skal varetages, men snarere hvordan opgaverne skal prioriteres, og hvilke konsekvenser denne prioritering har.

Gruppe B taler om, at folkekirken har en rolle som håbs-bærer for hele samfundet. Samarbejdet med samfundet foregår her i hele folkekirkens arbejde; også i forkyndelsen, og kan billedligt beskrives som verdens salt, der infiltrer sig alle steder i det samfund.

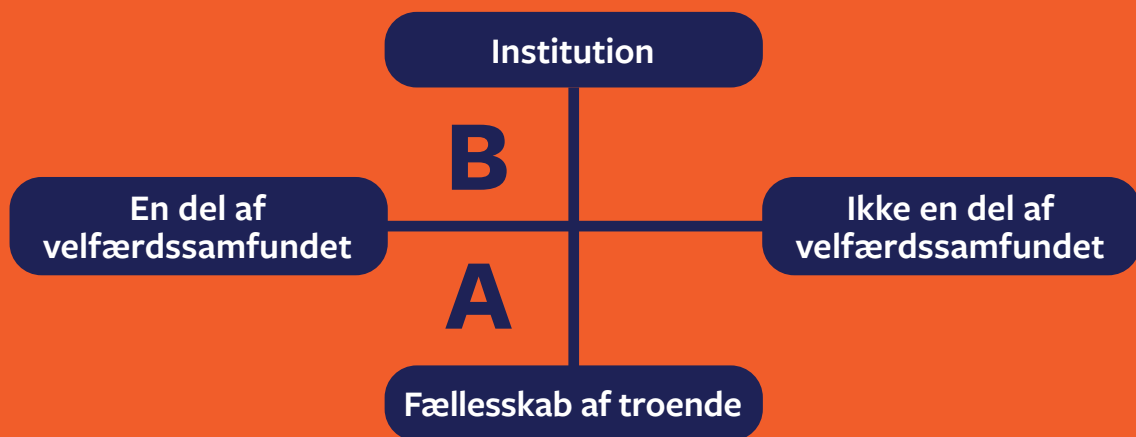

Fig.1. Seniorlektor Thomas Ekstrands model kan anvendes til at anskueliggøre sammenhængen mellem kirkens forståelse af menighed og dens rolle i samfundet.

Er der sammenhæng mellem folkekirkenes fællesskab og diakonale rolle?

Seniorlektor Thomas Ekstrand fra Uppsala universitet har udviklet en model for kirkens rolle i samfundet, hvor han påstår, at der er en sammenhæng mellem kirkens forståelse af menighed og kirkens rolle i samfundet (fig.1).

Ekstrand skriver i sin artikel 'Thinking Theologically about Welfare and Religion' at en lav profil på velfærdensområdet ofte går sammen med en kirkelig identitet, der har større fokus på det hinsides².

I Ekstrands model placeres kirkens identitet i en akse spændt ud mellem en horisontal og en vertikal akse, hvor den vertikale akse repræsenterer kirkens syn på fællesskab, som, iflg. Ekstrand, kan være et fællesskab som i en institution eller et fællesskab af troende.

Den institutionelle kirke forstås her som et fællesskab, der stiller sig til rådighed for dem, der vil være med, hvorimod fællesskabet

i den modsatte ende af skalaen er et fællesskab af dem, der bekender sig til den kristne tro. Den horisontale akse repræsenterer kirkernes interaktion med samfundet, og den er, iflg. Ekstrand, spændt ud mellem den diakonale, meget aktive, kirke, som en del af velfærdsstaten, og den profetiske kirke med blik for det hinsides³.

Umiddelbart kunne man tro at gruppe A, der har fokus på folkekirken som et fællesskab af troende, rummer folkekirkerne med færrest diakonale aktiviteter - men det er ikke det billede, der tegner sig, når man ser på de aktivitetstilbud, der viser sig på de hjemmesider, som deltagerne i gruppe A repræsenterer. Så selvom deltagerne i gruppe A fremhæver menigheden i det allerhelligste rum, så har de samtidig mange diakonale aktiviteter for alle aldersgrupper; såsom sorggrupper, babysalmesang og meget andet. Som en præst i gruppe A siger: "Kirken skal være tydelig og central i samfundet. I vores folkekirke giver vi julehjælp til 80% der ikke

² Ekstrand, Thomas: "Thinking Theologically about welfare and religion". In Bäckström, Anders: Welfare and religion in 21 st. century Europe. Vol 2 (2011). Ashgate. Farnham. S. 142

³ Ekstrand, Thomas: "Thinking Theologically about welfare and religion". In Bäckström, Anders: Welfare and religion in 21 st. century Europe. Vol 2 (2011). Ashgate. Farnham. S. 142

er medlem af folkekirken. Det vil være 'ubibelsk' at gøre andet".

Beskyttelse af folkekirkenes særkende

Selvom diakonien og forkyndelsen i gruppe A altså, via Herodes' tempel i Jerusalem, visualiseres som to adskilte opgaver, så knyttes de i ovenstående citat sammen som to sider af samme mønt. Dette siger deltagerne i gruppe A også tydeligt i citatet her: *"Det er det, som er spændende i dette projekt, hvor nogen går meget op i, at de skal være adskilt, hvor andre synes, at det er to vinger på et fly. At de hører sammen. Det kan vi se forskelligt på i samme familie".*

Denne fusion mellem forkyndelse i ord og handling knyttes i gruppe A tæt sammen med et fokus på beskyttelse af folkekirkenes særkende, som de mener, der kan være risiko for at miste i interaktion med samfundet. Derfor er det vigtigt for deltagerne i gruppe A, at diakonien ikke blot er et rent humanistisk projekt, men har sin forankring i troen. Som én siger: *"Det, som jeg var bange for, var, at det blev til et rent humanistisk projekt, og derfor var jeg nervøs for, hvem der blev ansat."*

På den ene side tegner gruppe A et billede af folkekirken, som en del af samfundet, der deler julehjælp ud til alle, og på den anden side en folkekirke, der skal passe på at interagere for meget med samfundet for ikke at miste sig selv og blive for humanistisk.

Dermed kan man, med Ekstrands model, argumentere for, at dette er en folkekirke, der både er et troende fællesskab og samtidig stærkt involveret i velfærdsopgaverne på egne præmisser og med forkyndelsen som udgangspunkt, som vist i grafen ovenfor.

Nogen vil måske diskutere om disse diakonale aktiviteter kan anskues som velfærdsopgaver ift. Ekstrands model, da nogle af dem har klublignende træk rettet mod menigheden. Samtidig er der en masse andre aktiviteter i disse folkekirker, der er åbne for alle, og som bidrager med parterapi, gratis mad og meget andet, hvor andagt eller gudstjeneste ikke er en adgangsbillet for aktiviteten. I Ekstrands model kan de placeres i det felt, hvor de taler om menigheden som de troendes fællesskab, og samtidig har en del

velfærdsopgaver, udover klubaktiviteter, der er rettet mod menigheden.

Billedligt kan man betegne disse typer af folkekirker som et fyrtårn, der er optaget af at vise vej for samfundet og på samme tid påpasselig med at integrere sig med samfundet for ikke at miste sit særkende.

Samarbejde på alle planer

I den anden gruppe af interviewede, som vi kalder gruppe B, er fællesskabet kendetegnet ved at være et bredt fællesskab, som er tæt integreret i samfundet. Her er samarbejdet med samfundet ikke begrænset til arbejdet i "hedningernes forgård", men foregår i hele folkekirkenes arbejde; også i forkyndelsen.

Gruppen taler om, at folkekirken har en rolle som håbs-bærer for hele samfundet: *"Vi behøves ikke at være bekymret for, som kirke, at miste vores relevans i 2024. ... Vi har en ny generation af børn med store kriser på den helt store scene. ... Den nye generation vokser op med en viden om, at verden kan gå i stykker, og der har vi brug for at kaste os i armene på noget, der er større end os selv, og en der passer på os".*

Samtidig med at der er fokus på, at folkekirken er håbs-bærer for hele samfundet, så er der også en opmærksomhed i denne gruppe på, ikke at blive for tæt med kommunen.

Vigtigheden i at holde afstand til kommunen skyldes dog ikke en angst for at miste sit eget særkende, som hos gruppe A, men for at folkekirken kan være beskytter for de mennesker, der er kommet i klemme. Som en siger: *"Vi skal da være opmærksomme på, at vi ikke er i lommen på kommunen eller andre. Vi er jo kirke. Vi er noget andet".*

En anden deltager siger, at hun ikke mener, at folkekirken skal være nervøs for at blive påvirket af det offentlige, da påvirkningen mere går den anden vej. Hun udtrykker det således: *"Jeg tror faktisk, at vi påvirker kommunen mere, end de påvirker os. Vi går ind og laver en positiv virkning, eller påvirkning, på kommunen, således at nogen af de opgaver, som vi mener er vigtige, bliver løftet bedre. Jeg vil vove den påstand, at det er os, der påvirker kommunen på en god måde, og giver dem mulighed for at gøre det, som medarbe-*

jderne dybest set gerne vil, men ikke har mulighed for at gøre selv. Vi bliver meget anerkendt som kirke de senere år.”

I T. Ekstrands model ville folkekirkerne i gruppe B blive placeret i området mellem en menighed som en institution og en del af velfærdssamfundet. Billedligt kan disse folkekirker beskrives, som verdens salt, der infiltrer sig alle steder og bliver en del af det samfund. Som en sagde: *”Vi er jo sammen om at være samfund”*.

Konklusion

Ovenstående interviews giver et klart indtryk af, at folkekirken ikke har en tydelig defineret kerneopgave, eller et tydeligt kompas for nye menighedsrådsmedlemmer i forhold til, hvordan de skal prioritere deres opgaver i

Mette Møbjerg Madsen er pr. 2024 ph.d.-studerende på deltid ved Aarhus Universitet, Afdeling for Praktisk Teologi, og arbejder med samskabelse mellem kommune og kirke.

Læs om projektet:

→ ”Fremme af folkekirkens diakoni” på Menighedsplejens hjemmeside:
<https://www.menighedsplejen.dk/nyhed/diakonien-i-folkekirken-skal-fremmes-1881>

praksis; særligt med fokus på forkyndelse i ord og handlinger.

Samtidig giver udtalelserne indtryk af at, alt efter hvordan man prioriterer forholdet mellem forkyndelse og diakoni, så får det betydning for, hvordan den enkelte folkekirke forstår sin rolle i samfundet og definerer sin menighed.

I gruppe A, hvor forkyndelsen prioriteres højere end diakonien, og hvor diakonien har udgangspunkt i forkyndelsen, er der tale om en folkekirke, der interagerer med samfundet på egne præmisser, og har handlinger i det allerhelligste, som ikke er for alle. Denne adskillelse gør, at man, i forhold til overskriften på denne artikel, ikke kan kalde disse folkekirker for kirker i samfundet, men mere *et samfund i kirken*, hvor nogen er tættere på Gud end andre.

I gruppe B, hvor diakonien og forkyndelsen bliver sidestillet, forekommer der ikke at være et tydeligt skel mellem folkekirken og samfundet, men en placering af folkekirken, som, sammen med det offentlige, skaber samfundet; dog med sin egen autonomi og særkende. Disse folkekirker kan, i forhold til artiklens overskrift, betegnes som *kirker i samfundet*.

Uanset om man forstår folkekirken som fyrtårnet, der står på en bakketop og lyser for samfundet, eller som salt, der indgår i samfundet, så er der ingen tvivl om, at dette citat gælder for hele kirken: *”Det er kirkens kerneopgave, at vi skal være korsformet kirke på den måde, at vi tager imod Guds kærlighed og deler den ud”*.

Spørgsmålet er bare, hvilket kompas de kommende menighedsråd vil følge i fremtiden, og om det gøres ligegodt, når det gøres forskelligt? ☹

Himmelske Dage

– mere end flyvske tanker

*Af Jacob Krogh Rasmussen, Formand for Lokalkomiteen for Himmelske Dage
– Kirkernes Folkemøde 2025*

Himmelske Dage – Kirkernes Folkemøde er for alle, som bare har den mindste interesse i tro og eksistens (og det er vel i virkeligheden de fleste?) og ikke kun for os, som føler, at vi har en relation til kirken; hvilken kirke det så end måtte være. For ligesom kristendom og kristentro ikke kun udledes søndag kl. 10, men også i ugens andre seks dage, så er Himmelske Dage ikke blot centreret omkring kirke og menigheders liv, men om hele menneskelivet. For det er helt umuligt at skille dem ad: kristenliv og menneskeliv.

Derfor kalder vi også Himmelske Dage for *Kirkernes Folkemøde*, fordi kirke og sam-

fund hører sammen! Det glemmer vi måske ofte i dagens Danmark, fordi vi forventer, at velfærdssamfundet udfylder alle de behov og ønsker, vi måtte have. Men med Himmelske Dage sætter vi fokus på alt det, kirkerne også gør for samfundet - og det er ikke så lidt!

Kirkerne skaber både plads til samvær og folkeoplysning, og rum for omsorg og støtte når livet går skævt og er svært! På Himmelske Dage kan man bl.a. besøge Diakoni- og Samfundsudvalgets lokation, og f.eks. opleve den diakonale cafe, hvor forskellige diakonale organisationer præsenterer netop deres arbejde – over en varm kop kaffe. Diakonien er kirk-

Himmelske Dage

– løfter blikket

I 2025 foregår
Himmelske Dage i
Silkeborg fra
d. 29. maj – 1. juni.
Se programmet på:
himmelskedage.dk

Foto: Julie Fischer

ens krop, de varme hænder, og det kan måske hurtigt fortabe sig i en travl og hektisk hverdag, men nu kan vi sætte fokus på det.

Politiske bibeltimer

Himmelske Dage sætter også kirken på samfundsdagsordenen på andre måder. En af måderne er de Politiske Bibeltimer. Vi beder de mennesker, som er med til at lave vores love, og dermed påvirke vores samfund mest, forholde sig til lignelsen om den "Barmhjertige Samaritaner": Hvad siger den dem? Hvordan ser de sig selv i forhold til den? Hvor er

krydsfeltet mellem politikkerne, mennesket og lignelsen?

Forhåbentlig kan partilederne inspirere os, men håbet går lige så meget den anden vej: at de hver især tager noget med sig retur til Christiansborg, og derigennem videre ud i samfundet.

"Himmelske Dage – mere end flyvske tanker" – fordi samfundet ér os mennesker, og når vi inspireres, når vores nysgerrighed vækkes, når vi engageres, så tager vi dét med os videre ud i livet og det samfund, som vi er en del af. Gennem dét vi gør, sættes kirken på dagsordenen, fordi tro er liv; helt håndgribeligt! 🎯

Der er et stort overlap mellem folkelighed og folkekirke i Danmark. Et stort flertal af befolkningen er medlemmer af folkekirken, og kirker bidrager med sin finmaskede tilstedeværelse til samfund og fællesskab overalt i landet. Foto: Ribe Domkirke, Merete Nørgaard.

Skal kirken nøjes med at forkynde evangeliet?

Om offentlighedsteologi som anliggende og rolle.

Af Jonas Adelin Jørgensen, ph.d., Folkekirkens mellemkirkelige Råd

At kirke er gudstjenestefejring, forkyndelse, fællesskab og sjælesorg er der nok ikke mange, som vil betvivle. Langt de fleste vurderer også kirkens diakonale arbejde som meget vigtigt, for her bindes det, som vi tror, sammen med det, vi gør.

Men har kirke også med det fælles samfund at gøre? Er kristen tro, praksis og tænkning noget, som har værdi for vores moderne og sekulariserede samfund? Eller må kirken stiltiende acceptere, at et sekulariseret samfund ikke har brug for, eller gavn af, teologi?

Disse spørgsmål danner omridset af, hvad udfordringen er, og hvad offentlighedsteologi handler om.

Engagement i ord og handling

Offentlighedsteologi er engagement i ord og handling i forhold til det, som har med alle samfundsborgere at gøre. Opgaven er på den måde dobbelt, nemlig både at kirken kan give sit bidrag til den fælles samtale om de udfordringer, som vi som samfund står overfor,

og at kirken selvkritisk ser på sin egen samfundsmæssige rolle. Offentlighedsteologi er på den måde ikke et argument for en bestemt samfundsmæssig og fordelingsøkonomisk analyse, men en ambition om at være en værdifuld samtalepartner om udfordringer, som er fælles for alle samfundsborgere.

Der er et stort overlap mellem folkelighed og folkekirke i Danmark. Et stort flertal af befolkningen er medlemmer af folkekirken¹, og kirker bidrager med sin finmaskede tilstedeværelse til samfund og fællesskab overalt i landet. Kirken er på den måde medproducerende i forhold til vores fælles samfundsmæssige virkelighed og vores forståelse af, hvad det er for et fællesskab, som vi er en del af.

Historisk ser vi det i den lutherske teologi om samfundet: I kirken har vi med Gud at gøre gennem forkyndelsen af evangeliet og modtagelsen af sakramenterne. I samfundet har vi med Gud at gøre gennem vores medmenneskers krav på os. I kirken hersker evangeliet, og i samfundet loven. Begge dele er udtryk for, hvad Guds vilje er for mennesker. Sådan har det i hvert fald været historisk, hvor vores lutherske kristendom i meget høj grad har været med til at forme det samfund, som vi har arvet. Men hvordan ser det ud for os selv, og hvordan vil det se ud i fremtiden? Kan kirkerne stadig være værdifulde forum for samtale og for dannelse af kirkens egne medlemmer som duelige samfundsborgere?

I offentlighedsteologisk perspektiv afhænger det af, om kirken har noget værdifuldt at bidrage med til den fælles samtale, om vi kan formå at kommunikere det, og om vi kan være et handlingsfællesskab i forhold til det fælles.

Tro, teologi og økonomi

Et centralt eksempel på, hvordan kristen tro og teologi bidrager til det fælles, er økonomi og økonomisk tænkning. Økonomi former vores liv med hinanden, og uanset om vi vil eller ej,

så er vi alle del af en samfundsøkonomi. I vores danske tradition kender vi essensen af Grundtvigs socioøkonomiske tænkning i talemåden om at ”i rigdom har vi drevet det vidt, når få har for meget og færre for lidt”. Det rimer, men er der nogen teologi i det? Ja, for ideen er, at kristen tro afslører både vores egen grådighed og lyst til at berige os selv på bekostning af andre men også ideologiseringen af økonomi som en erstatningsteologi.

Økonomi kan, i sin bestræbelse på at optimere afkast og give et langt og lykkeligt liv, blive til en økonomisme; en ideologiseret form af økonomi. Dvs. en forståelse af økonomi, som bliver til et livstydningssystem og en absolut bestemmelse af, hvordan tilværelsen skal leves.

Økonomi bliver til økonomisme, hvis vores håb og fremtid udelukkende indrettes efter den logik, som gælder for økonomien. Det er forkert og falsk, for økonomien kan ikke forudsige fremtiden. Hvis vi alligevel sætter vores lid til økonomien i en grad, hvor vi betragter os selv, andre mennesker og vores fælles samfund ud fra, at vi udelukkende er økonomiske mennesker, så får økonomien en for stor magt over os som enkeltpersoner og som samfund.

Økonomi som økonomisme gør nemlig tilværelsen endimensional. Økonomisme giver, med sin logik om afkast og gældsætning, syge mennesker i vores eget samfund, påvirker klima og miljø negativt, og fastholder millioner af mennesker udenfor vores eget samfund i fattigdom.

I stedet for penge der udjævner forskelle eller skaber værdi gennem produktion og samhandel, så skaber økonomismen penge gennem gæld og gældsætning – i en tro på fremtiden og fremtidige afkast. Økonomisme bliver her en troshandling – en logik formet af forventningerne om fremtidige økonomiske afkast og renter, der skal betale den nutidige gæld. Når det sker, så er økonomien blevet til økonomisme og en erstatningsteologi.

¹ Ifølge Danmarks Statistik er 70,7 % af Danmarks befolkning medlemmer af folkekirken pr. 1. jan. 2025.

Vores fælles virkelighed

Skal kirken overhovedet mene noget om økonomi? Eller skulle kirken ikke blot nøjes med at forkynde evangeliet?

Jo, kirken skal i en vis forstand nøjes med at forkynde evangeliet, nemlig i den forstand at kristen tro kaster lys ind over alle forhold af menneskelivet. Kirken skal ikke forkynde andet end det kristne evangelium, og det er heller ikke nødvendigt at forkynde andet end evangeliet. Men indvendingen kan misforstås i den forstand, at kirken kun skal beskæftige sig med menneskers indre og åndelige liv, og at kirken skal afholde sig fra at mene noget, eller sige noget, om det, som er vores fælles virkelig-

hed med hinanden. Hvis kirken afholder sig fra det fælles, så forkyndes det kristne evangelium ikke: Gud er ikke tættere på det sjælelige og åndelige end på det legemlige og fælles.

At tro på Gud er både at tro på evangeliet og at handle evangelisk på alle områder af livet. Det gælder også, hvor teologi bliver kritisk i forhold til vores fælles samfundsmæssige tænkning og handling – vel vidende at også kirken er del af den samme samfundsmæssige virkelighed, og at vi som medlemmer af kirken, også samtidig er medlemmer af vores fælles samfund. Og netop derfor viser teologien sin værdi som offentlighedsteologi. ☺

Om offentlighedsteologi

Begrebet ”offentlighedsteologi” er forholdsvis nyt, og har endnu ikke fundet sin præcise definition på dansk. Det mellemkirkelige Råd, som denne artikels forfatter er ansat ved, forklarer begrebet således på deres hjemmeside, www.interchurch.dk (uddrag):

”I mangel af bedre begreber har vi valgt at lancere det ikke så mundrette begreb offentlighedsteologi. På engelsk hedder det Public Theology og på tysk Öffentliche Theologie. Modsat eksistensteologien, der lægger vægt på menneskets eksistens i forhold til Gud, handler offentlighedsteologi om forholdet mellem tro, religion og offentlighed og om, hvordan man kan bygge det gode samfund til gavn for alle. At offentlighedsteologi er begyndt at vinde frem i Danmark, skyldes ikke mindst de senere års debat om religion og politik, hvor et ofte fremført synspunkt har været, at religion ikke hører til i det offentlige rum, og at tro hører til i privatsfæren. Et offentlighedsteologisk modsvar vil være, at kirkelige og religiøse stemmer er nødvendige i den offentlige samtale og i det offentlige rum; at perspektiver, som er funderet på kristendommen, er nødvendige for at skabe et godt samfund”.

Civilsamfundets helte

Kirkeminister Morten Dahlin (V) vil gøre sit til, at diakonien i Danmark både er stærk og sund, for samfundet har brug for dét, diakonien er – og samfundet har også brug for de mange frivillige kræfter i kirker og organisationer, der er drevet af den diakonale tilgang, mener han.

Hvorfor er diakonien vigtig for det danske samfund i det 21. årh.?

Både som medlem af folkekirken og som kirkeminister er jeg meget bevidst om diakoniens rolle i Danmark. Hver eneste dag gør mange tusinde frivillige i folkekirken og i de kirkelige organisationer en kæmpestor forskel som civilsamfundets helte i mødet med andre mennesker. De udfører et værdifuldt – nogle steder helt uvurderligt – stykke socialt arbejde. Derfor er jeg naturligvis meget interesseret i, at vi, både nu og i fremtiden, har en sund og stærk diakoni i Danmark.

Hvorfor er det vigtigt, at kommuner og folkekirken samarbejder om socialt arbejde?

Jeg tror på, at diakonien styrkes, hvis vi sammen forbedrer det samarbejde, der er imellem kommuner, menighedsrådene og de mange organisationer, der udfører socialt arbejde baseret på folkekirkeligt værdigrundlag. Både folkekirken og dens frivillige og de frie kirkelige organisationer er til stede over alt i landet, og de udfører hver dag et kæmpestort diakonalt arbejde. Det gør diakonien til den mest landsdækkende sociale aktør. Det er på mange måder den danske folkekirke og det danske civilsamfund, når det er bedst. Det er et frivilligt forpligtende fællesskab, vi kan og skal være stolte af.

Men vi hører ind imellem også, at samarbejdet mellem de diakonale aktører ikke altid går så glidende, som det bør. Noget handler om bureaukratisk bøv. Andet handler om det, jeg tror er en slags håndskyhed eller en berøringsangst. Vi hører desværre, at man nogle steder takker nej til en hjælpende hånd, selvom der egentligt er brug for den. Nogle gange handler det om en fejlagtig idé om, at der så også følger noget med, der har med tro og religion at gøre. Den håndskyhed er virkelig ærgerlig, og den skal vi til livs, for det betyder, at det diakonale arbejde ikke når ud til dem, der har brug for det.

Diakoni er mange ting og kan organiseres på mange måder, og det kan se forskelligt ud, afhængig af om det foregår i byen eller ude på landet, eller om det foregår i et organiseret samarbejde. Den forskellighed er en styrke. Det skal fortsat være det enkelte sogn og menighedsråd, der har friheden til selv at bestemme, hvordan de ønsker at varetage deres diakonale arbejde.

Hvorfor skal folkekirken have diakonale aktiviteter?

Det er egentligt ret simpelt. Diakoniens grundpræmis er, at den findes, fordi der er brug for, at kirken, civilsamfundet og organisationerne træder til. Fordi det foregår på modtagerens præmisser og vi møder medmennesker i øjenhøjde uden fordømmelse og uden betingelser.

“

Diakonien er
et kirkeligt
adelsmærke, der går
mange århundrede
tilbage i tiden,
og som vi både
kan være stolte
af, og som vi skal
værdsætte.

“

Kirken er ofte med
til at gribe nogle
af de mennesker,
ingen andre griber.

Morten Dahlin (V) har siden d. 23. november 2023 været kirkeminister, minister for byer og landdistrikter og minister for nordisk samarbejde i SVM-regeringen.

Og fordi der desværre ikke altid er et alternativ. Diakoni er ikke bare velgørenhed, men en dybere forpligtelse til at engagere sig i vores næstes liv og velvære. Diakonien er et kirkeligt adelsmærke, der går mange århundrede tilbage i tiden, og som vi både kan være stolte af, og som vi skal værdsætte.

Hvad kan du som kirkeminister gøre for at fremme diakonien i folkekirken?

Det diakonale arbejde er desværre ofte et usynligt arbejde. Det handler både om, at mange danskeres kendskab til diakoni nogle gange er begrænset, og at dem, der udfører diakonien, sjældent skifter med det. Men effekten er langt fra usynlig. Jeg er overbevist om, at det enkelte lokalsamfund og det enkelte menneske rundt omkring i landet i allerhøjeste grad anerkender kirkens diakoni og dens rækkevidde. Derfor ser jeg det som min opgave at tale mere om diakonien og udbrede kendskabet til det.

Jeg tror også på, at det er vigtigt, at vi taler åbent og offentligt om, hvornår diakonien fungerer, og hvornår den ikke gør. Det handler blandt andet om dens vilkår. For diakonien kan noget helt særligt, som hverken stat eller kommune kan eller skal, og den kan indtage mange former. Derfor er jeg også glad for, at vi i efteråret har holdt det første diakonitopmøde af sin slags¹. Det var meget meningsfuldt at bruge en hel eftermiddag på Christiansborg på at tale om diakonien, dens rolle i nutid og

fremtid, dens vilkår, potentialer og dilemmaer. Sådan noget, tror jeg, er med til at fremme kendskabet og opbakningen til diakonien. Det er vigtigt at have samtaler om, hvordan vi skaber en meningsfuld og effektiv diakoni, der også træder til de rette steder om 10, 20, 50 og 100 år.

Hvilken rolle tænker du, at diakonien kan spille ift. den nuværende mistrivsel blandt yngre mennesker?

Vi står desværre med en trivselskrise blandt unge. Mange unge oplever ensomhed, og alt for mange unge har svært ved at finde deres plads i livet. Og så er der udsatte unge, der mangler tryk og stabilitet i hverdagen.

Jeg ved, at diakonien allerede nu træder til og tilbyder unge hjælp og nærværende fællesskaber. Kirken er ofte med til at gribe nogle af de mennesker, ingen andre griber. Derfor tror jeg også, at diakonien kan spille en afgørende rolle i forhold til de unges mistrivsel. De diakonale aktører holder nemlig sammen på samfundet, fordi de har fingeren på pulsen. De kender sprækkerne i vores samfund, de kender styrkerne, og de møder mennesker der, hvor de er.

Diakonien taler derfor også ind i vores tid. En tid hvor vi skal være fælles om løsninger. Og det skal vi også være, når det kommer til de unge og deres trivsel. ☺

¹ Kirkeminister Morten Dahlin og Dansk Diakoniråd arrangerede sammen "Diakoni-topmøde" i Fællessalen på Christiansborg den 4. november 2024 fra kl. 13.00 til 16.30 under overskriften: "Diakoni og velfærdssamfundet". By-, Land- og Kirkeministeriets hjemmeside skrev om mødet: <https://www.blkm.dk/aktuelt/singlevisning/topmoede-om-diakonien-i-det-danske-velfaerds-samfund>

Hvis ikke kirkerne ringer den ene vej, skal kommunen ringe den anden vej!

Af diakonikonsulent Line Sørig, Menighedsplejen i Danmark

Dét mener Gladsaxes borgmester Trine Græse (A), for som hun siger: ”Kendskab giver venskab”, og dét er netop, hvad Trine Græse i dag har kendskab til: At kirkerne i hendes lokalsamfund er med til at løfte en stor opgave, når det gælder det sociale arbejde. Men hun indrømmer samtidig, at hun som borgmester og lokalpolitiker ikke altid har haft en naturlig forståelse af ordet ”diakoni”.

”Jeg er nødt til at sige, at jeg som ganske almindelig borger og borgmester, ikke har noget blik på dét ord, der hedder ”diakoni”, for det er jo ikke et ord, som os, der er udenfor den verden, bruger. Men det jeg har et blik på, er den vigtige funktion, som kirkerne og de kirkelege organisationer står bag i vores samfund og lokalsamfund”.

Borgmesteren fortæller, at kirkerne i et tæt samarbejde med de øvrige sociale indsatser (heriblandt kommunen og boligselskaberne) er

meget afgørende i forhold til at sikre sammenhængskraften i et kvarter som for eksempel Høje Gladsaxe, hvor folkekirken ”Haraldskirken” har til huse. Hun understreger, at en kirke i måske netop et boligkvarter som Høje Gladsaxe kan spille en særlig vigtig rolle, når det gælder at række ud til borgere, som ellers kan være vanskelige at nå.

Trine Græse oplever, at samspillet på tværs af sociale aktører kan forstærke hinanden og kvalificere hjælpen, og fortæller positivt om sin oplevelse af, at ikke bare den lokale kirke i Høje Gladsaxe, men også mange andre kirker, ikke kun ”er til for rettroende”, men rummer alle, der bor i sognet; også dem der ikke er medlemmer af Folkekirken eller har en helt anden trosbaggrund.

”Dét, synes jeg, er virkelig positivt i særdeleshed i et lokalområde, hvor diversiteten er så stor. For hvis man lærer hinanden at kende,

Jeg ved ikke,
om behovet for
samarbejde er blevet
større, for det har
nok i virkeligheden
været der hele tiden.
Men vi er blevet
bedre til at række ud
til hinanden på tværs
af forskellige aktører.

*Trine Græse har været borgmester i
Gladsaxe kommune siden 2017. Pressefoto.*

vil man også være mere tilbøjelig til at hjælpe hinanden, hvis der er behov for det. Ligesom man i det hele taget vil få en større forståelse for hinandens forskelligheder, uanset om vi taler om sociale, kulturelle eller tromæssige forskelle”.

Lokalpolitikere tænker ikke nødvendigvis på kirken

Ved Diakonitopmødet på Christiansborg i november 2024 gav flere af de tilstedeværende politikere udtryk for ikke at have skænket kirkerne og det diakonale samfund nogen tanker som aktør indenfor det sociale arbejde. Det gjorde sig også gældende for Trine Græse, inden hun fik øjnene op for, hvor stort et socialt arbejde kirkerne og de kirkelige organisationer bidrager med - for eksempel i de almene boligområder.

”Det er et meningsfuldt arbejde, der foregår

i kirkerne, ikke mindst over for de socialt udsatte borgere. Nogen kan have brug for lidt dybere samtaler om det sjælelige liv, og det er jo netop det, kirken kan tilbyde”.

Ifølge borgmesteren er samarbejdet kirken og kommunen imellem kommet for at blive.

”Jeg ved ikke, om behovet for samarbejde er blevet større, for det har nok i virkeligheden været der hele tiden. Men vi er blevet bedre til at række ud til hinanden på tværs af forskellige aktører. Og så er det jo også oppe i tiden, at samarbejdet skal styrkes, og at civilsamfundet spiller en vigtig rolle i det sociale arbejdes felt”.

I dag er ordet ”diakoni” ikke længere et fremmed og udefinerbart begreb for Gladsaxes borgmester, der opfordrer sine mange kollegaer i lokalpolitik til at være opsøgende på det arbejde, der foregår i kirkerne og det diakonale samfund i det hele taget, for som hun afsluttende bemærker: ”Det er værdifuldt arbejde!”

I Danmark kunne man tidligere have på "fattiggården", hvor privilegier og rammer for opholdet faldt forskelligt ud, alt efter om man var "værdigt eller uværdigt trængende". I Svendborg lukkede fattiggården i 1974, og de sidste beboere blev overflyttet til plejehjem. I dag er huset museum, der fortæller om danske fattiggårde, forsorg og "fattiglemmers" vilkår.
Foto: Katrine Becher Damkjær

Et velfærdssamfund under forandring kalder på diakoni

Det er tid til at genaktivere diakoni i samfundet. Risikoen for forråelse forstærkes i et velfærdssamfund under forandring, hvor der er pres på både økonomi og varme hænder, og hvor mere styring ikke er svaret, når samfundsligningen skal gå op. For mennesker i sårbare livspositioner er det ofte en kamp at blive set, mødt og forstået, fordi de etablerede ”rammer” sjældent passer.

Diakonien kan med et tydeligt værdifundament bidrage til, at det ubetinget værdifulde menneske forbliver omdrejningspunktet, selv når vi i dagens velfærdssamfund oplever hårde prioriteringer og store forskydninger.

Af Morten Skov Mogensen, generalsekretær Blå Kors Danmark

Det danske velfærdssamfund har tydelige diakonale aftryk. Før hjælp og omsorg blev gjort til statslige opgaver, var det i høj grad kirken, og kirkelige organisationer, der ydede støtte til sårbare og udsatte mennesker i samfundet. Med socialreformen i 1933' overtog det offentlige en stor del af pleje- og omsorgsopgaverne og skabte offentlige hjælpeforanstaltninger for mennesker, der var bragt i særligt sårbare positioner; herunder som arbejdsløse, ældre uden netværk, handicappet eller socialt udsat mv. Det var ikke et spørgsmål om at være *værdigt eller uværdigt trængende*² – dog med undtagelse af ”arbejdsuvidige og drikkældige”, som det hed sig.

I 1960-erne tog velfærdsudviklingen for alvor fart med udvikling af et rettighedsbaseret system, hvor borgerne i højere grad havde krav på hjælp og støtte. Bistandsloven spændte et

offentligt sikkerhedsnet ud med garanti for lige adgang til ydelser uanset den enkeltes evne til at bidrage til samfundet, og sideløbende med indsatsen for at afhjælpe, skete en investering i at forebygge sociale problemer. Et samlet skattefinansieret sikkerhedsnet på et højt niveau der sikrede alle i samfundet velfærd – en solidarisk omfordeling så velfærden kom alle til gode.

Det kirkeligt funderede hjælpearbejde har også i årene siden 1933 spillet en betydelig rolle i mange sammenhænge. Det gælder både via formaliserede samarbejder med det offentlige og som uafhængigt diakonalt arbejde gennem kirker og organisationer. Diakonien har været en aktiv del af samfundet både direkte via det kirkelige arbejde, og indirekte gennem overførsel af værdier og menneskesyn i den gradvise udbygning af velfærdsstaten. Om

Morten Skov Mogensen har været generalsekretær i Blå Kors Danmark siden juni 2023. Blå Kors er en social og diakonal hjælpeorganisation med 689 medarbejdere og mere end 3.800 frivillige. Blå Kors driver bl.a. bo- og behandlingstilbud til hjemløse og mennesker med misbrug, væresteder og terapitilbud til børn og unge.

end andre logikker og forståelser de senere år har domineret udviklingen af det danske velfærdssamfund, så er det fortsat muligt at se de næstekærlige spor af diakonien i vores velfærdstilgang i dag. I statsministerens åbningstale til Folketinget i oktober 2024³, med socialt udsatte som omdrejningspunkt, lød det bl.a.: ”For i virkeligheden findes ”de andre” ikke. Hvem skulle de være? De er mennesker som du og jeg. De er os selv”. Og åbningstalen blev afrundet med ordene: ”Hvordan vi møder andre mennesker, er et spejl på, hvem vi er.”

Samfundsmodel under pres

Når der alligevel er grund til bekymring, så er det fordi, vi i dag ser et velfærdssamfund under voldsomt pres. Foruden et vedvarende økonomisk pres, med hårde politiske prioriteringer til følge, så bidrager den demografiske udvikling yderligere til at sætte den offentlige velfærd under pres. Der mangler hænder, og fremskrivninger viser, at der kommer til at mangle flere, når færre yngre skal drage omsorg for flere ældre. Sideløbende er forventningerne til, hvad den offentlige velfærd skal levere, stigende. Det gælder både i forhold til varigheden og kvaliteten, hvor flere med højere levealder får behov for mere hjælp i længere tid, og af en kvalitet der modsvarer en god levestandard. Når velfærdsligningen fremskrives, går den simpelthen ikke op. Der mangler meget, og der er ingen lette løsninger på hverken de såkaldte ”vilde problemer” eller de simple fremskrivninger af levealder, demografi og skattegrundlag. Og derfor også en bred politisk enighed om, at nye forståelser og tilgange skal bringes i spil.

Forsøg på mere og bedre styring af den offentlige sektor har gennem årene været forsøgt implementeret med varierende effekt på de forskellige områder. Hvor styringsparadigmet i en årrække var redskabet til at bremse væksten i velfærdssamfundet samt nøglen til prioritering, så er det i dag almindelig accepteret, at øget styring ikke er vejen videre frem. Styringens begrænsninger ligger bl.a. i at ville måle effekt af indsatser, der ikke lade sig måle

pga. borgernes kompleksitet, netop fordi de er mennesker. De udfordringer, velfærdsstaten står overfor, lader sig simpelthen ikke løse med mere styring, for problemerne stikker langt dybere.

En del af svaret ligger måske i en bredere og mere integreret inddragelse af civilsamfundet i løsningen af velfærdsopgaver. I såvel stat, regioner og kommuner arbejdes der i disse år med nye og gode veje til at skabe samspil med både det organiserede og det ikke-organiserede civilsamfund i spændet fra foreninger og NGO’er til pårørende og naboer. Over en bred kam orienterer man sig mod civilsamfundet som en af nøglerne til den ligning, der ikke går op. I det brede politiske spektrum, i Kommunaldirektørforeningen og fra nyeste rapport fra Reformkommissionen⁵ tegnes billedet af et fremtidigt velfærdssamfund, hvor civilsamfundet spiller en større rolle. Ikke alene af økonomiske grunde men også for at skabe bedre og mere holdbare svar på samfundets velfærdsudfordringer. Der findes ikke den kommune, der ikke arbejder aktivt med at udvikle rammer for inddragelse af civilsamfundet på de store velfærdsområder, og pilen peger kun mod øget samspil. Civilsamfundet ses som en del af løsningen.

Medarbejderens faglige manøvrerum

En del af svaret inden for social-, pleje- og omsorgsområderne er ligeledes, at lade fagligheden få mere plads, så medarbejdernes faglige manøvrerum bliver større. Det ses på en lang række områder, hvor styring lige nu rulles tilbage til fordel for mere vægt på, at medarbejderne tættest på borgerne ved bedst. Overstyring har haft modsat virkning på bekostning af faglighed. Uden at opgive den overordnede økonomistyring, så delegerer kommunerne igen mere ansvar til de fagprofessionelle medarbejdere ud fra en forståelse af, at medarbejderne bedst kan foretage den nødvendige prioritering. De politiske bestræbelser går i retning af at frigøre mere tid til kerneopgaven gennem

Med indførelse af velfærdsteknologi inden for sundhed, pleje og omsorg, er der risiko for at den lette og ligefremme løsning ikke nødvendigvis møder mennesket som menneske.

øget autonomi og selvledelse for medarbejdere og decentrale enheder.

Uanset om det faglige manøvrerum er øget, så er omsorgsfagene generelt under pres – med heraf øget pres på medarbejdere og medarbejderkultur. Sager med omsorgssvigt af sårbare mennesker er desværre ikke et særsyn. De seneste år har der i pressen været en række grelle sager, hvor mennesker ikke er blevet mødt og behandlet værdigt af dem, der var betroet at yde hjælp og omsorg. Ofte er historien ledsaget af beskrivelserne af medarbejdere under pres i en forrået kultur. Uden at gå i dybden med skred mod forråelse i omsorgsarbejde, så øges risikoen for en forrået kultur, når organisationer og medarbejdere er under stigende pres. Når der ikke er overskud til at holde fast i faglighed, når man som medarbejder bliver en funktion, og når mennesker bliver til opgaver.

Diakoniens blik for mennesker

Diakonien er næppe alene svaret på alle velfærdssamfundets trængsler, men betydningen af det diakonale blik på det andet menneske kan bidrage med et værdifundament for medarbejdernes faglige praksis. På flere planer har diakonien et væsentligt ærinde i videreudviklingen af vores velfærdssamfund i dag, hvor værdier og menneskesyn kan give retning og understøtte det faglige råderum.

En væsentlig udfordring i den offentlige sektor er bl.a. forandringstempoet, der betyder hyppige praksisændringer af de faglige standarder og forståelser. Ofte vil behovet for praksisforandringer ske hurtigere end den mulige kompetenceudvikling af medarbejdere, og dermed kan der opstå et tomrum, der ikke nødvendigvis udfyldes af faglighed. Faglig autonomi fordrer sund dømmekraft, der leder til gode løsninger, også når der er pres på. Her kan der være brug for klare understøttende værdier med forståelse af menneskers ubetingede værdi.

Det samme gælder med indførelse af velfærdsteknologi inden for sundhed, pleje og omsorg, hvor den lette og ligefremme løsning ikke nødvendigvis møder mennesket som menneske. Også her ligger risikoen for, at den anden alene bliver til en opgave, der skal løses, så vi kan komme videre. Velfærdsteknologi åbner mange muligheder, og tydeliggør samtidig behovet for det værdige blik på dem, det handler om.

Diakonien har en opgave i at inspirere, udfordre og motivere til værdige og bedre velfærdsløsninger, når der sker forandringer af de grundlæggende strukturer i vores samfund. Ligesom man taler om en revitalisering af civilsamfundet, kan man tale om et vindue for at revitalisere, eller genaktivere, diakonien

bredt i samfundet, hvor det handler om omsorg for sårbare og udsatte mennesker. Ikke alene socialt udsatte, men også det forbyggende arbejde, pleje og omsorg for ældre, for mennesker med handicap og mennesker, der på forskellig vis, har brug for hjælp, støtte og omsorg.

En diakonal stemme

I diakonien ligger også en fortaleropgave i almindelighed – og i særdeleshed når der sker markante samfundsfor skydninger, hvor mennesker kan blive klemte. Der ligger altid en risiko for, at de mest sårbare betaler den højeste pris, når grundlæggende strukturer forskydes. Risikoen for at transformationen af det nuværende velfærdssamfund kommer til at handle om strukturer og systemer før mennesker. Diakonien opgave er også at være talerør for de stemmer, der har vanskeligt ved at trænge igennem. Insistere på at velfærdsreformer skal være båret af tillid – ikke mindst til medmennesket. Herunder også at belyse, dokumentere, argumentere uretfærdighed og påvirke rammer og vilkår.

Den profetiske diakoni

Diakonien udgår fra mange forskellige kanaler, og der er god grund til at overveje, hvordan kirker og diakonale organisationer sammen kan løfte videre på en grundlæggende og omfattende opgave, hvor samfundet kalder.

Hvordan svarer menighedsdiakoni og organisationsdiakoni sammen på det kald, der i øjeblikket lyder fra et samfund under forandring, og hvor det kristne livs- og menneskesyn kan bidrage aktivt til at også fremtidens velfærdssamfund handler om mennesker?

Hvordan kan vi være en stemme, der insisterer på værdighed for alle mennesker?

Samtidig er der brug for mere fælles viden om nye områder for samspil og indspil til en genaktivering af diakonien i et samfund under pres. Forandringsvinduet står åbnet, for der er behov for nye veje. I det arbejde er der brug for stemmer og hænder, der skubber det diakonale perspektiv med ind i udformningen af fremtidens velfærdssamfund. Diakoni er at handle på det, vi, som medmennesker, står overfor. Nu er der et rum for at handle. ☉

¹ Socialreformen af 1933 var et socialpolitisk lovkompleks, der blev gennemført af Stauning-regeringen som en del af Kanslergadeforliget og trådte i kraft den 1. oktober 1933. Socialreformen var først og fremmest en omfattende systematisering af den gældende sociallovgivning, der blev samlet og forenklet i fire nye love: 1) *Lov om Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsforsikring*, 2) *Lov om offentlig Forsorg*, 3) *Lov om Folkeforsikring* og 4) *Lov om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde*. Samtidigt udvidede reformen det sociale sikkerhedsnet og befolkningens rettigheder.

² Ved ankomst til Fattiggården blev man 'indlagt' og frataget sine borgerlige rettigheder: Stemmeret, ejendomsret, værgemål over ens børn samt retten til ægteskab. Fattiginspektøren afhørte de nyankomne og afgjorde, om de var 'værdigt eller uværdigt trængende'. De 'værdige' blev placeret i Forsørgelsesanstalten, hvor de kunne nyde træsenge og dyner. De 'uværdige' blev sendt til Arbejdsanstalten, hvor jernsenge og tæpper var standard. Arbejdstvang var gældende for alle indlagte. Kilde: www.forsorgsmuseet.dk

³ Statsministerens åbningstale kan læses i sin fulde ordlyd på www.stm.dk

⁴ Betegnelsen "vilde problemer" anvendes primært om politiske og samfundsmæssige problematikker, der reelt er umulige at løse. Det kan f.eks. være, når sammenhængen mellem årsag og virkning er uklar, og man ikke på forhånd kan regne ud, hvad der vil ske, hvis man gennemfører handlinger i forhold til problemet. Det kan også være problemer, der aldrig bliver fuldstændig "løst" – i modsætning til tekniske eller matematiske problemer, hvor man f.eks. kan konstatere, at "nu er broen bygget færdig". Fordi vilde problemer ofte er genstand for ideologisk-politisk fortolkning, vil man i bedste fald kunne sige, at problemet er blevet formindsket eller håndteret.

⁵ Reformkommissionen blev nedsat af regeringen i oktober 2020 for at komme med løsningsforslag på en række komplekse udfordringer, som årtiers reformpolitik ikke i tilstrækkelig høj grad har formået at tage hånd om. Kommissionen udgav deres 3. (og sidste) rapport i maj 2023. Se mere på www.reformkommissionen.dk

Begrebet ”diakoni”

Diakoni er et begreb, der ikke ret gerne vil placeres i en boks eller lade sig forklare med få ord. Og selve dette, at diakonien har mange dimensioner, flere definitioner og forskellige afsæt, er med til at styrke dens indhold og muligheder.

Af diakonikonsulent i KFUM's Sociale Arbejde, cand.theol., Susanne Kolby Rahbek

Når vi igen og igen tager fat på at diskutere, og stille spørgsmål ved, hvad diakoni er, er det med et ønske om at kunne inspirere til en fortløbende samtale, for diakoni må aldrig reduceres til det, vi alene kan sige eller skrive om det.

Udgangspunktet for diakonien er i min optik: at handle – at udøve omsorg for næsten

uden forbehold, og uden først at skulle tænke på ”hvorfor” og ”hvordan”.

Så snart diakonien bliver til ord, eller en fastlåst læresætning, ender den et forkert sted. I værste fald bliver den til noget helt andet end diakoni; som f.eks. problemløsning, udvikling, mission eller moralisering.

Social Drive Out er en landsdækkende indsats under KFUM's Sociale Arbejde, som hver uge kører ud og opsøger sårbare og udsatte mennesker, hvor de lever og bor - særligt i udkanterne af Danmark. I runde tal møder "Social Drive Out" omkring 650 mennesker hver uge på de 91 "stoppesteder" over hele landet. Foto: Kim Kjærgaard Sørensen / KFUMs Sociale Arbejde.

Diakoniens indbyggede paradoks

Som diakonikonsulent i en kirkelig NGO er jeg optaget af, at mennesker, der gerne vil arbejde professionelt med at yde omsorg for medmennesket, kan slå sig lidt på det gamle begreb diakoni. Som om der er en indforstået hemmelighed, eller kode der skal knækkes, før omsorgen bliver til diakoni.

Jeg har mødt kollegaer, der oplever, at dét at tale om, eller blive undervist i, diakoni, kan virke ekskluderende, fordi der i dybden ligger en teologi eller tro, som ikke alle bærer med i bagagen. Det er en interessant tanke - og lidt af et paradoks: at diakonien, som insisterer på at

være inkluderende i sit menneskesyn, kan opleves ekskluderende af den, der vil udøve den.

Det er teologisk og kirkehistorisk begrundet, at diakoni er noget væsensforskelligt fra kirkens andre kerneopgaver som mission, forkyndelse og undervisning, men for udefrakommende kan man let få den opfattelse, at det ene ikke fungerer uden det andet. Dette spørgsmål kan vi nok ikke alle blive enige om, men jeg vil gerne, for diakoniens egenarts og fremtids skyld, plædere for, at diakonien bør protestere hver gang, den spændes for "ordets" vogn frem for handlingens.

Tre diakonale stemmer

Lad os som bagtæppe få tre fremtrædende stemmer inden for dansk diakoni i tale:

Henrik Stubkjær, biskop over Viborg Stift.

Conny Hjelm, diakon, supervisor, ph.d. stud. og underviser på Filadelfia Uddannelses diakoniuddannelser.

Jacob Zakarias Eyermann, forstander på Diakonhøjskolen og formand for Danske Diakonhjem.

Alle tre er dygtige mennesker, der i sit daglige arbejde både har diakonien liggende på skrivebordet og også har stor viden og erfaring i praksis. Her er således både organisationerne, uddannelserne og folkekirken repræsenteret, og jeg vil se på, hvilke vinkler og dimensioner disse ståsteder bidrager med ud fra 6 enkle spørgsmål.

Hvad er diakoni?

Henrik Stubkjær:

Diakoni er organiseret næstekærlighed, der udspringer af evangeliet. Det er ikke bare en handling men et udtryk for vores fordring og kærlighed som mennesker elsket af Gud.

Conny Hjelm:

Diakoni handler om at bekræfte menneskers ubetingede værdi. Det er en dynamisk størrelse, der konstant udvikler sig og udtrykker næstekærlighedens kraft.

Jacob Zakarias Eyermann:

Diakoni er evangeliet i handling – en omsorg for næsten, der er motiveret af troen. Det er en del af kirkens DNA og kan eksistere både inden for og uden for kirken.

Hvornår er en handling diakoni?

Henrik Stubkjær:

Når handlingen udspringer af evangeliets budskab og har en åndelig dimension ud over praktisk hjælp.

Conny Hjelm:

Når den enten udspringer af troen (teoretisk perspektiv) eller simpelthen er en kærlighedshandling (praktisk perspektiv). Diakoni bygger både på frivillighed og faglighed.

Jacob Zakarias Eyermann:

Når handlingen er motiveret af kristendommens kærlighedsbud, og på én gang er præget af tro, faglighed og praktisk kærlighed.

Hvornår er en tjeneste ikke diakoni?

Henrik Stubkjær:

Når tjenesten mangler kærlighedens afsæt og styres af systemets krav.

Conny Hjelm:

Når tjenesten bliver instrumentel og kun handler om systemets mål; ikke kærlighed.

Jacob Zakarias Eyermann:

Når omsorgen for næsten mangler, eller tjenesten reduceres til problemløsning uden relation og kærlighed.

Hvad er diakoniens rolle i 2025?

Henrik Stubkjær:

Diakoni giver, og skal fortsat give, kirken legitimitet. Diakonien fungerer som en modvægt til konkurrencestaten med fokus på langsomhed og medmenneskelighed..

Conny Hjelm:

Diakonien er tværfaglig og skal ud at samarbejde med ikke-diakonale aktører. Den bliver styrket af sin historiske forankring og vilje til fornyelse.

Jacob Zakarias Eyermann:

Diakoni skal fastholde et kristent menneskesyn og være profetisk i at beskytte samfundets svageste. Samtidig skal den adressere nye former for nød.

Foto: Kim Kjærgaard
Sørensen / KFUMs Sociale
Arbejde.

Kan man yde diakoni uden at være kristen?

Henrik Stubkjær:

Ja, men det mangler den kristne forankring og fordring.

Conny Hjelm:

Ja, men troen giver en særlig dybde og et større perspektiv.

Jacob Zakarias Eyermann:

Ja, omsorgen er altid vigtigst, men troen kan præge handlingen.

Kan man være kristen uden at udøve diakoni?

Henrik Stubkjær:

På fællesskabsniveau nej, det er kirkens og menighedens opgave, men individuelt er det muligt.

Conny Hjelm:

Diakoni er en central del af troens praksis, men om man udlever den praksis – det kan være forskelligt.

Jacob Zakarias Eyermann:

Nej. Det er en del af et at være kristen, at man viser næstekærlighed og afhjælper næstens nød.

Diakonien indefra og udefra

Vi får både enslydende og forskellige svar. Fælles for refleksionerne er, at diakonien på én gang er dybt forankret i det kristne livssyn og evangelium og har en indbygget dynamisk motor, der altid vil mere, altid kigger nye steder hen og aldrig bliver færdig med opgaven.

På menigheds- eller organisationsniveau kalder det kristne menneskesyn på diakonale handlinger og fordrer, at vi aldrig lukker øjnene for andre menneskers nød. På det individuelle plan kan det se anderledes ud, fordi vi hver især har forskellige opfattelser af pligt og kald.

Fælles for de tre besvarelser er også, at der i diakonien er indbygget en protest, der altid sætter mennesket først og insisterer på menneskets værdi over alle etablerede systemer, regler og dogmer. Desuden kan diakonien være en kraft, der gør kirken levende og relevant både indadtil og udadtil, også i fremtiden, fordi den naturligt samarbejder med det omkringliggende samfund, forskellige faggrupper og fremmede kulturer uden at miste identitet.

Disse tre interviews skal ikke bruges til at konkludere eller uddrage en ny definition af begrebet diakoni, men snarere være et oplæg til at tale videre om, hvordan vi hver især for-

står diakonien og dens indbyggede dilemmaer, dybder og dynamikker.

Konklusion

Begrebet diakoni er altså ikke truet af det omkringliggende samfund, eller af mennesker der ikke forstår begrebets dybde og forankring, for som handling kan langt de fleste mennesker tilslutte sig betydningen og meningen i at hjælpe et menneske i nød.

Det lader snarere til, at diakonien kan været truet indefra, hvis vi udvander begrebet ved at undlade at bruge ord som "det kristne menneskesyn", "næstekærlighed" eller "håb", fordi vi derved, fejlagtigt, tror, at flere kan blive inkluderet.

Det indbyggede paradoks – at talen om diakonien kan opleves ekskluderende for dem, der gerne vil udøve den – løses ikke ved at udviske forankringen og dybden, men ved, sammen, at opleve meningen, når diakonien sker og finder sted mellem hænderne på os. ☺

Alle interviews er redigerede og forkortet efter aftale med de medvirkende, som skal have en stor tak for at ville bidrage til artiklen.

Hvad ville Jesus have gjort?

Overvejelser om kollekten som et sted, hvor menighedens diakoni virkeliggøres.

Af Sarah Ziethen, Folkekirkens Nødhjælp og Stine Lene Hansen, Kirkens Korshær

En hånd bliver rakt ud. Den er slidt, brugt og snavset, men den er tydelig i sit sprog: Der er brug for hjælp. Penge, mad og arbejde. Et sted at bo. At kunne give sine børn mad. At kunne være noget for nogen. At være en del af et samfund.

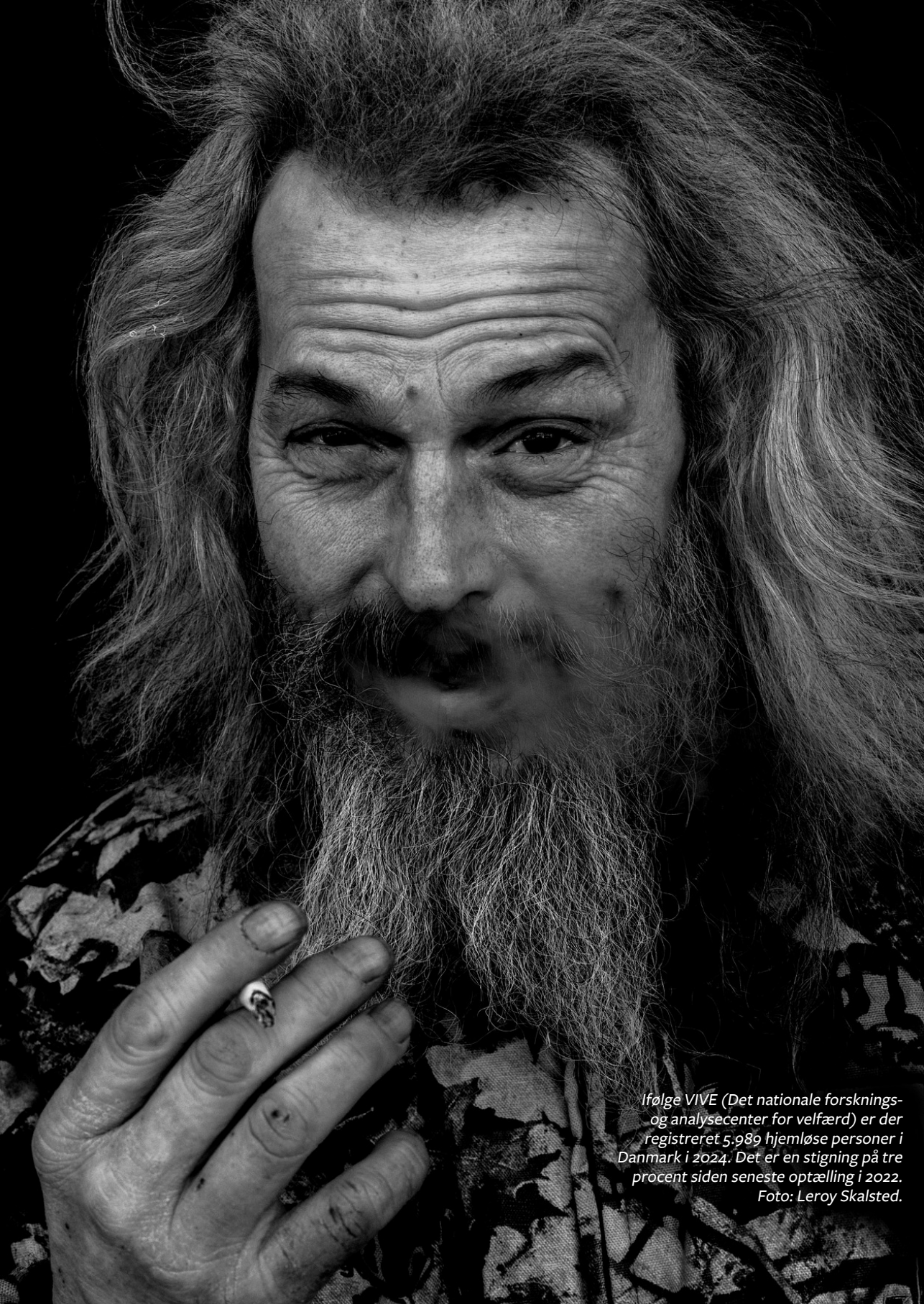
Jesus ville have taget hånden. Han vidste, hvad der skulle gøres – og gjorde det. Uanset hvad det krævede af ham, og hans liv og tjeneste for næsten er fundamentet for et kristent menneskes liv. Spørgsmålet er, om vi kan og skal efterleve det i en nutidskontekst – og hvordan?

Teologi med hjerte og hænder

Diakonal teologi er en teologi med hjertet og med hænderne. Den springer ud af Guds kærlighed, fordi det menneske, der tror sig elsket af Gud, ubetinget, også føler sig kaldet til

at dele den kærlighed – ikke med ord, men med gerninger. Det er netop kærlighedens væsen, at den lever af at blive delt. Den diakonale teologi kan derfor ikke skilles fra anden teologi. Den udfoldes både blandt naboer og i fjerne lande ramt af katastrofer. Den lever både på villaveje og i slumområder. Den er en grundtone i al den teologi, der prædikes i den danske folkekirke, og det mærkes også i danskernes tro og forventninger til kirken. Men hvis diakoni er efterfølgelse af Kristus, kan man så lægge diakonien over i andres hænder, over til en institution som folkekirken eller en NGO¹, der så skal gøre arbejdet for den enkelte i nød? Med andre ord: Er det kun ”rigtig” diakoni, hvis der er en direkte relation mellem den, der kan give og den, der har brug for at tage imod – eller er det også diakoni at give penge søndag på vej ud af kirken, når der samles ind?

¹ NGO er en forkortelse for non-governmental organization, direkte oversat: ”ikke-statslig organisation”. Begrebet dækker over typer af f.eks. menneskerettigheds- velgørenheds- eller miljøorganisationer, der arbejder uafhængigt af staten.

Ifølge VIVE (Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd) er der registreret 5.989 hjemløse personer i Danmark i 2024. Det er en stigning på tre procent siden seneste optælling i 2022.
Foto: Leroy Skallested.

Næstekærlighed er diakoniens kerne

Når man spørger forældrene til et nyopstartet konfirmandhold, hvad de mener, der er det vigtigste i kristendommen, er svaret ofte noget med "næstekærlighed". Beder man dem uddybe, hvad næstekærlighed er, er det noget med "at gøre noget for andre", "at hjælpe", "at tænke på andre end sig selv". Beder man dem komme med konkrete eksempler, er det ofte noget i stil med "købe en avis af en hjemløs", "hjælpe en ældre dame med hendes kuffert i toget" og "bage kage til klasseaktiviteter".

Intet af det, de siger, er forkert - faktisk kan man nok generalisere og vove den påstand, at "næstekærlighed" spænder meget bredt og udgør et fundament i manges relation til folkekirken. I hvert fald er der mange folkekirkemedlemmer som mener, at kirkens vigtigste opgave er at tage sig af de "diakonale" opgaver i Danmark og uden for landets grænser.

Tal fra undersøgelsen "Religiøsitet og forholdet til folkekirken 2020"² viser netop dette: På spørgsmålet om hvordan Folkekirken skal prioritere sine midler, svarer 86 % at noget af det vigtigste er at hjælpe gamle, syge og udsatte, og 64 % prioriterer det internationale hjælpearbejde næsten lige så højt. Disse tal viser, at diakoni, som grundtonen i kirkens væren, både gælder medmennesker i den nære kontekst og i de fjerne egne af verden. For at kunne imødekomme dette er den danske folkekirke nært forbundet med organisationer, der løfter den praktiske opgave. I en national kontekst er nogle af disse KFUM's Sociale Arbejde, Blå Kors og Kirkens Korshær, og tydeligst står nok Folkekirkens Nødhjælp for den internationale, diakonale opgave. Men hvad betyder det for menighedernes mulighed for selv at kunne tage del i Guds kærlighed ved at

give den videre, at det er civilsamfundsorganisationer (NGO'er), der løfter den praktiske opgave?

Er der forskel på, om man selv lægger en tyver i hånden på én, der sælger hjemløseavisen³, eller om man lægger en tyver i indsamlingsbøssens på vej ud af kirken en søndag?

Diakoni er et ord med en særlig betydning

Ordet "diakoni", eller afledte former heraf, optræder ca. 100 gange i Det Nye Testamente. Typisk viser ordet hen til forskellige måder, hvorpå Jesus *gør* noget for andre, og hvorpå hans liv bliver et eksempel, som andre kan følge.

Ordet "diakoni" bliver ofte oversat med "at tjene" og ofte i forbindelse med at "drage omsorg for" de fattige og syge. Men det er ikke bare en social-etisk opgave, selvom omsorg, mad og husly er en del af kerneopgaven. Det er også en profetisk opgave, fordi diakoni også er at tale den udsattes sag. Diakoni er altså ikke bare en praktisk opgave, det er også en politisk (*i ordets græske betydning*⁴), fordi det handler om den enkeltes plads i fællesskabet. Det handler om retfærdighed, lighed og ligeværd udsprunget af troen på hvert eneste menneskes uendelige værdi i Guds øjne. Diakoni er således også at være et talerør for det medmenneske, hvis iboende gudselskelighed bliver ignoreret. Grundtonen i den danske folkekirkes diakonale teologi er derfor både at handle i praksis – og at protestere mod uretfærdighed og uværdige medmenneskelige forhold.

At tale de svages sag

De diakonale civilsamfundsorganisationer (NGO'erne) er naturlige aktører indenfor

² Rapporten "Religiøsitet og forholdet til folkekirken 2020" er udgivet af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter i 2021 og kan findes på hjemmesiden: www.fkuv.dk

³ Der findes flere såkaldte "hjemløse-aviser" og artiklens omtalte "tyver" hentyder ikke til en real pris på en specifik avis. I Danmark er "Hus Forbi" nok den mest kendte hjemløseavis og koster i gadesalg 50 kr. (2025)

⁴ Ordet *diakon* kommer af græsk *diakonos*: 'tjener'.

Faith Norumidzo fra Zimbabwe med sine børn. Folkekirkens Nødhjælp samler ind hvert år i marts. I 2025 var indsamlingen særligt rettet mod mennesker ramt af krig og katastrofer i Gaza, Ukraine og Zimbabwe. Foto: Jesper Houborg.

fortalervirksomhed, både på forskellige medieplatforme og gennem intensiv og utrættelig kontakt til de politiske lag for at tale de udsattes sag. De diakonale aktørers stemmer er vægtige og vigtige internationalt og nationalt.

Ærkebiskop Desmond Tutu⁵ sagde engang, at det ikke nytter noget at have ondt af den mus, der har en elefant stående på sin hale. Det er nødvendigt at skubbe elefanten væk. Her bliver det tydeligt, at det kan være fordelagtigt at stå sammen om den diakonale opgave: Det er svært for et enkelt menneske at skubbe en elefant alene, men sammen er det muligt.

Paulus, en af kristendommens grundlæggere, forstod netop dette og pegede også på den diakoni, der handler om at samle ind for at hjælpe, hvor midlerne er små. Et eksempel herpå er hans opfordring til menighederne, han grundlagde i Korinth, Galatien og Rom, om at samle ind til menigheden i Jerusalem⁶. Med Paulus kommer kollekten til også at blive en væsentlig del af kirkens diakoni. At samle ind og dele ud bliver et udtryk for forståelsen og efterlevelsen af Guds altomfattende kærlighed og Jesus som forbillede. Kollekten i kirken bliver en del af den kristne kirkes diakonale selvforståelse og tradition.

⁵ Desmond Mpilo Tutu (født 7. okt. 1931, død 26. dec. 2021) var en sydafrikansk ærkebiskop og menneskerettighedsaktivist, som op gennem 1970'erne og 80'erne blev verdenskendt for sin ikke-voldelige modstand mod Apartheid. I 1984 modtog han Nobels fredspris for sit arbejde. (Fra Wikimedia).

Citatet er hentet fra en af hans udtalelser om apartheid (1986): "If you are neutral in situations of injustice, you have chosen the side of the oppressor. If an elephant has its foot on the tail of a mouse, and you say that you are neutral, the mouse will not appreciate your neutrality."

⁶ Se f.eks. 1. Kor. 16 eller 2. Kor. 8.

Kollekten som bindeled mellem søndagens menighed og diakonale aktører

I en nutidskontekst viser Paulus, at diakoni både er den enkeltes opgave med at række ud i det nære og at samles som menighed for at række ud til mennesker, der er udenfor den enkeltes rækkevidde. Han bruger menighedens indsamling som grundlag for at hjælpe, men lader andre udføre arbejdet. Denne tradition nedarves gennem historien til i dag og binder kirke og civilsamfund sammen med det enkelte menneske. Et menneske i nød rækkes også Guds nærvær gennem de organisationer, der står klar til at hjælpe.

For at tage menighedernes ønske alvorligt om at betjene og hjælpe syge, gamle og socialt udsatte og bidrage til internationalt hjælpearbejde, kan man forestille sig at kollekten bliver langt mere, ja, måske endda forpligtende, integreret i liturgien: At prædikanten kender indsamlingsformålet, og at kirkebønnen også tager bestik af hvilket formål eller organisation, der netop denne søndag skal modtage en donation. På den måde kan kollekten blive en både konkret og håndterbar måde for menighedens ønske om at række ud til mennesker i nød.

Sammenfatning

En hånd bliver rakt ud. Den er tydelig i sit sprog. Den har brug for hjælp. Jesus ville have gjort det, der var brug for. Kan vi i et moderne samfund hjælpe hinanden med at løfte diakoniens opgave?

Svaret er ”ja” – vi ikke bare kan; vi bør. Der ligger i det kristne budskab et næstekærlighedsbud, som den enkelte kristne udlever konkret i sin hverdag, og med Paulus bliver det tydeligt, at det at åbne hjertet for den ukendte næste, der har brug for hjælp, ved at give til søndagens kollekt, er en lige så integreret del af den diakonale opgave.

Så hvad ville Jesus have gjort? Det er svært at vide, for verden har trods alt forandret sig meget i de 2000 år, der er gået: Problemstillingerne er andre, verden er blevet mere kompleks og dem, der engang var langt væk, er nu tæt på. Ingen kan dog se bort fra de mange, der har brug for hjælp - både ude og hjemme, så måske kan vi læne os op ad Jesu ord i Mattæusevangeliet om, *at det vi har gjort mod de mindste af hans brødre, har vi gjort mod ham*⁷; uanset om det er at hjælpe naboen, handle i en genbrugsbutik, putte en mønt i hatten eller støtte søndagens kollekt. ☺

⁷ Matt. 25, 40.

Kirkens rolle i en usikker tid

Af Emil Hilton Saggau, generalsekretær i Danske Kirkers Råd

Det er efterår i Ukraine 2024. Frosten har sat ind på de store, åbne landområder, og den hvide, glasklare frost dækker langsomt, men sikkert, de gabende sår i landskabet efter raketter og missiler.

I en ukrainsk provinsby har det Ukrainske Bibelselskab samlet lokale præster til et fælles arrangement for de traumatiserede i området. En gammel bedstemor kommer trækkende med en lille dreng. Hun henvender sig til den kvindelige arrangør, Victoria. "Tag ham med og hjælp ham," siger bedstemoren til hende. "Hans far, mor, onkler og bedstefar var ukrainske soldater. De er her ikke længere. Jeg er alt, hvad han har." Victoria fører dem begge ind og bemærker til bedstemoderen: "Og han er alt, du har."

Indenfor er der varmt, og der deles rødbedesuppe, *borsjtj*, ud. En af de ansatte fordeler de lokale i grupper. De læser bibeltekster og taler om deres tab. Sorgen er tung, og gråden er lige under overfladen. Bibelteksterne åbner op for følelserne. Den lille dreng bliver omgivet af jævnaldrende, som alle er børn af soldater. Med ro lader Victoria dem tale om deres tab. Den lille dreng går derfra med et nyt kirkeligt fællesskab og et rum, hvor savnet kan deles. Bedstemoderen får en bibel i hånden.

Victorias arbejde er et af mange eksempler på, hvordan kirkerne spiller en rolle i krig og ufred. Hun er leder af det ukrainske sjælesørg-projekt, blandt andet finansieret af danske kirkelige midler, og historien stammer fra vores

første fællesmøde, da de ukrainske og danske partnere bag projektet mødtes i 2025.

Håb, tro og praktik

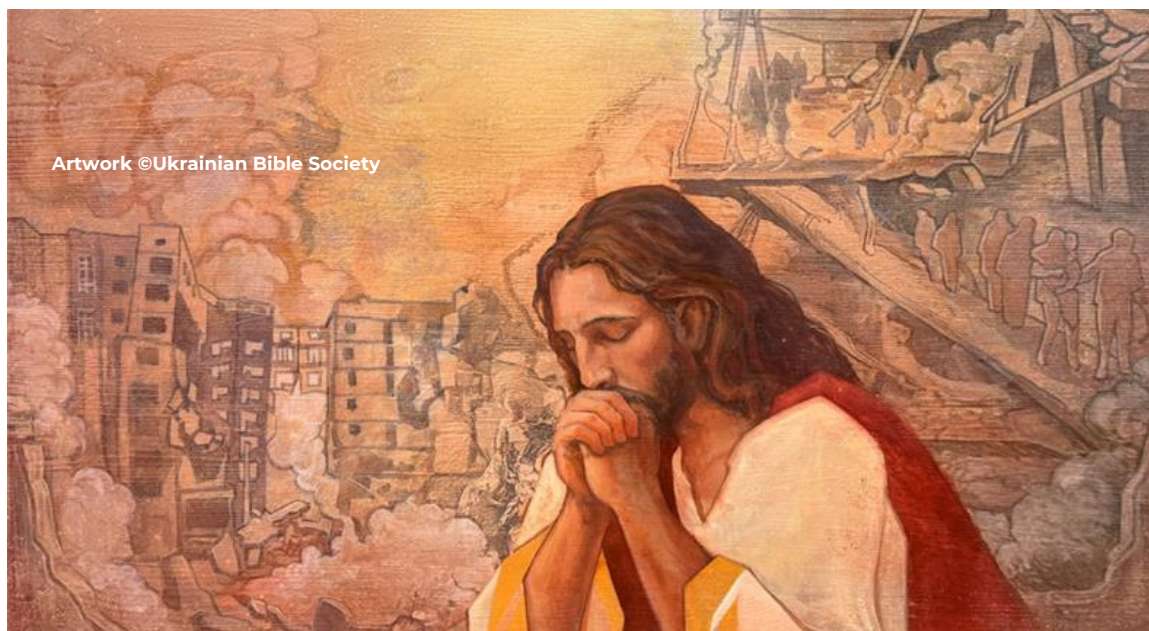
Det er svært at forstå omfanget af traumer, tab og håbløshed i Ukraine, såvel som i andre krigsramte områder. Victorias arbejde er blot en dråbe i havet, hvor hun forsøger at løse ukrainernes traumer op gennem bibelsk sjælesorg.

Victorias mand er protestantisk præst i Ukraine. Han er en af de kirkeledere, der forsøger at give håb. Samme efterår, 2024, besøgte den ukrainske præsident Zelensky det ukrainske Kirkeråd, som Victorias mand sidder med i. Zelensky takkede rådet for dets arbejde. Ukraine ville aldrig kunne have overlevet invasionen, hvis kirkerne ikke havde stået fast.

Zelensky takkede ikke kirkerne for deres arbejde med krigshandlinger. Det, kirkerne har bidraget med, er at tage de sultne og hjemløse ind. Det er at tage hånd om den gamle bedstemor og den lille dreng i Victorias eksempel. I Ukraine, og mange andre konfliktfyldte områder, er det kirkerne, der udgør den sidste rest af samfundet. De er en social og pastoral infrastruktur, der kan åbne døren, når krisen banker på.

En af Østkirkens store kirkefædre, Johannes Guld-i-mund, skrev, at den, der ikke kunne se den fattiges ansigt ved døren, heller ikke kunne se Kristi ansigt i nadveren. Sagt

Artwork ©Ukrainian Bible Society

EUROPEAN CONSULTATION ON JUST PEACE

9-11 December 2024, Warsaw

#JustPeace2024

Flyer fra "Conference of European Churches" (CEC) seneste konference afholdt i Warszawa, Polen, 3 dage i december 2024, med udgangspunkt i et bibelvers fra Amos Bog 5,24: "Men ret skal strømme som vand, retfærdighed som en stadig rindende bæk".

lidt mere direkte: Der er en lige forbindelse mellem nadverens offer og deltagelse i det kirkelige arbejde udenfor. De er ikke adskilt, men forenede. Det kan nemt lyde som et billigt slagord, men i Ukraine er det et ofte citeret og brugt princip.

En af de ukrainske ortodokse præster, fader Sergiy, der ofte besøger Danmark og de ukrainske flygtninge hos os, slæber sig altid halvt ihjel, når han skal hjem. Han bærer poser og sække fyldt med medicin, som er en mangelvare i Ukraine. Når han har holdt gudstjeneste, kommer de gamle og syge til ham for at få basale medicinske produkter, som også er mangelvarer. Han står, som Victoria, med bibelen i den ene hånd og deler medicin ud med den anden. "Er Kristus ikke den store læge?" spørger han og citerer Lukas 5:31: "Det er ikke de raske, der har brug for en læge, men de syge. Jeg er ikke kommet for at kalde de retfærdige, men synderne."

Statsstøtte til kirkelige partnerskaber

I dansk sammenhæng er denne erkendelse nok til stede i diakonale organisationer, men jeg ser også, at den breder sig.

I 2024 uddelte "Center for Kirkeligt Udviklingsarbejde" de første Ukraine-bevillinger i Danmark fra midler, som Folketinget havde tildelt dem. Victorias bibelske sjælesorgprojekt er et af flere, som nu er i gang. I disse projekter er kirkerne centrale partnere, hvilket også ses, når danske aktører som Folkekirkens Nødhjælp er aktive i Ukraine.

Erkendelsen af, at kirkerne er en central infrastruktur i civilsamfundet, har nået Folketinget, som nu uddeler midler til de kirkelige partnerskaber. Kirkerne udgør en særlig kraft i Ukraine, der, med Ukraines præsidents ord, sikrer, at samfundet ikke falder sammen.

Det er præsterne og deres menigheder i de udbombede småbyer i Ukraine, der sørger for, at krigsflygtninge og efterladte får trøst, mad og hjælp. De udgør et sidste helle og en sidste bastion, når krisen står for døren. For vejen fra alter til omverden er lige, og ser du ikke krigsflygtningens ansigt ved døren, så ser du ikke Kristi ansigt i nadveren. ☺

Foto: Conference of European Churches

Overvejelser om diakoniens plads i et offentligt hospitalsregi

Af Lisbeth Nielsen, adm. direktør, Filadelfia

Epilepsihospitalet Filadelfia har en over 100 år lang historie, hvor de diakonale rødder er solidt plantet i og omkring den gamle koloni i Dianalund. Det mest konkrete og synlige tegn på disse rødder er kirken, som jeg ser hver morgen, når jeg kommer til Filadelfia. Den lyser op, og er et fælles fysisk centrum ved sin placering midt i det hele og ved højtiderne. Både kirken, og de øvrige gamle bygninger som værksteder, boliger, skole og festsal, minder mig hver dag om den lange historie, hvor Filadelfia har været

dedikeret til at hjælpe mennesker med epilepsi til et godt og indholdsrigt liv. Det er stadig en vigtig del af, hvem vi er, og hvorfor vi er her på 128. år.

Relationer på tværs af funktioner

Den lange historie og den diakonale forankring er også tydelig i de oplevelser, jeg får af relationerne mellem patienter og personale. Den 23. januar 2025 kunne en af beboerne på vores

Filadelfia er Danmarks eneste hospital med specielle i epilepsi, beslægtede neurologiske lidelser og rehabilitering af senhjerneskadede. Filadelfia her omkring 725 medarbejdere og 1.350 indlagte patienter samt 6.000 ambulante om året. Foto: Heine Pedersen /Filadelfia

langtidsafsnit, Gerda, både fejre sin 85-års fødselsdag, og at hun har boet på Filadelfia i 75 år.

Det var en gevaldig fest med tre retter mad, sange og taler, mere end 20 pårørende, venner fra afsnittet og værkstedet, tidligere og nuværende medarbejdere. Gerda havde selvfølgelig selv bestemt, hvordan det hele skulle foregå, og jeg fik fornøjelsen af at tale med hende og ønske tillykke.

Jeg blev rørt og stolt over at høre afsnitslederen tale til Gerda. Det var meget tydeligt,

at hun har et dybt personligt kendskab til Gerda, og at det danner baggrund for, at Gerda har et godt og indholdsrigt liv på Filadelfia. Gerda kunne i øvrigt fortælle, at diakonisserne havde været temmelig skrappe, da hun var barn og ung!

Når jeg kommer i kantinen, møder jeg både medarbejdere, patienter og borgere, der arbejder i vores værksteder. Vi spiser sammen og sludrer, og har alle lige meget adkomst til at være her.

Når man ser på de tilbud, vi har på Epilepsihospitalet, som ikke findes i resten af sundhedsvæsenet, tror jeg også den diakonale forankring ligger til grund, selvom det ikke er eksplicit formuleret. Det gælder f.eks. vores psykosociale udredningstilbud til børn og voksne. De kommer hele vejen rundt om deres funktionsevne med fagprofessionelle vurderinger, og hjælper dem i dialogen med deres kommune om, hvad de har brug for bistand til, for at kunne fungere så godt som muligt i alle aspekter af deres liv.

Det gælder også vores psykoterapeutiske forløb, hvor vi med bl.a. kognitiv terapi, psykoedukation og hjælp fra fysioterapeuter, ruster patienter til bedre at leve med deres sygdom - og i vores særlige afsnit for voksne med handicap - en patientgruppe, som almindelige hospitaler har svært ved at rumme - har vi også specialiseret os i at kunne hjælpe.

Det offentlige og diakonale kan lære af hinanden

Det klassiske hospitalsvæsen, også på Filadelfia, kan lære af diakonien i højere grad at se det hele menneske, at have øje for mere end det rent behandlingsmæssige, og bedre kunne rumme dem, der ikke lige passer ind i vores opfattelse af "den gode patient".

Jeg synes, vi generelt er gode til det, men det er vigtigt at styrke og fastholde en rummelig kultur, hvor vi husker, hvem vi er til for, og at de alle fortjener, at vi gør vores bedste for at møde dem med respekt og høj faglighed.

Jeg har forsøgt at sætte mig ind i den diakonale tankegang og har stor respekt for intentionerne og tankesættet, men jeg har ikke fået rigtig fat om det på en måde, så jeg kan genfortælle det.

Jeg tror, diakonien kan lære af sundhedsvæsenet at blive mere tydelig på, hvad den indebærer og kan bidrage med. Er det en faglighed, et livssyn, en metode? Hvad er kernen i diakonien i dag? Hvad er relevansen for en institution som Filadelfia?

Mit kendskab til diakonal tænkning er ikke dyb nok endnu til at udfordre det kvalificeret. Jeg har en baggrund som frivillig i Røde Kors,

Lisbeth Nielsen tiltrådte som Filadelfias direktør i juni 2024, da Jens-Otto Skovgaard Jeppsen, efter 12 år på posten, valgte at gå på pension. Foto: Filadelfia

hvor et af de syv principper er medmenneskelighed, og jeg kan (med glæde) genkende meget af tankegangen i diakonien. Til gengæld har jeg, både dér og i andre tilsvarende frivillige organisationer, oplevet mere vrede end i mine mange år som offentligt ansat og tæt på politik. Det har f.eks. været konflikter om, hvilken aktivitet der er mest rigtig/ægte/nødvendig og bør få mest opmærksomhed.

Jeg tror, der er en iboende fare for at komme til at tage patent på "det gode" og "det rigtige" og at ophøje sig selv og sin egen måde at se verden på til noget helt særligt. I værste fald glemmer man sit udgangspunkt om ligeværdighed mellem mennesker og begynder at opfatte sig selv om en, der ofrer sig for andre.

På Filadelfia vil vi ikke give køb på diakonien, og det er et felt vi skal arbejde med. Vi har netop haft en drøftelse om diakonien i vores bestyrelse. Jeg tænker også, det er noget vi skal tale om i vores lederkreds, f.eks. om hvilken rolle diakoniuddannelsen, eller elementer heraf, skal have i vores tilbud om kompetenceudvikling. Men det kræver, at vi har personer med en stærk diakonifaglighed på Filadelfia til at inspirere og udfordre os - og det har vi heldigvis. ☺

*Filadelfia kirke er et fælles fysisk centrum ved sin placering midt i det hele og ved højtiderne.
Foto: Merete Nørgaard*

Vigtigheden af diakonal (ud)dannelse

Af Jakob Egeris Thorsen, lektor i teologi, Aarhus Universitet

I september 2022 havde kandidatuddannelsen i diakoni på Aarhus Universitet sit sidste optag af nye studerende. Efter 8 gode år måtte uddannelsen lukke som følge af udflytningsreformen¹ (2021), der lukkede mange studiepladser i de gamle universitetsbyer.

Det er naturligvis trist, at man ikke længere kan studere diakoni på kandidatniveau. Samtidigt må man glæde sig over, at det stadig er muligt at få en diakonifaglig uddannelse på professionsbachelor- og diplomniveau, fx på Diakonhøjskolen i Aarhus, Diakonissestiftelsen på Frederiksberg og på Filadelfia i Dianalund. Her udbydes der alsidige uddannelser, der kombinerer fagprofessionelle studier med en diakonal dannelse og uddannelse, der indfører studerende og kursister i den righoldige tradition for kristen omsorgstænkning, menneskesyn (antropologi) og etik. Hvorfor er en sådan dannelse og uddannelse vigtig?

Det er den af mange forskellige årsager; her er tre:

For det første har den diakonale tradition et realistisk menneskesyn, der fastholder menneskers absolutte værdi, både når der håbefuldt arbejdes for helbredelse og forandring, og – hvad der er vanskeligere – når alt håb om samme er ude. Menneskesynet er realistisk, fordi det både ser mennesket som villet og skabt af Gud i hans billede, og fordi det samtidig ved og kan se, at mennesket også er et faldent væsen, der vender sig bort fra Gud og sine medmennesker og ganske ofte kaster sig ud i (selv)destruktive handlinger, der resulterer i mistrivsel, død og ødelæggelse. Når diakonien er bedst, undgår den at forfalde til den resigerede kynisme, der ligger så snublende nær, når medmennesket viser sig fra sine værste og mest frastødende sider. I stedet formår den at fastholde det næsten tilslørede gudsbillede i synet på næsten. Det går ofte galt, også i diakonale institutioner, men i den diakonale tradition og tænkning finder vi samtidig ressourcerne til bedst muligt at opøve den rette holdning til at modstå opgivelsens og kynismens dragning.

¹ Den daværende regering præsenterede i slutningen af maj 2021 udspillet ”Tættere På – Flere uddannelser og stærke lokalsamfund”. Læs mere om reformen på Uddannelses- og Forskningsministeriets hjemmeside: ufm.dk

For det andet er den diakonale uddannelse unik derved, at den altid ser på mennesket som både krop, sjæl og ånd. Udover menneskets åndelige og psykologiske behov lærer diakonien os, at vi også altid må have blik for menneskets åndelige og eksistentielle behov. Diakoni er ikke ord-forkyndelse, men kan alligevel altid redegøre for og pege mennesker hen imod det kristne håb og den tro, af hvilken diakonien udspringer. Det er vigtigt, for ofte er eksistentiel håbløshed, oplevet gudsforladthed og uforløst længsel en vigtig årsag til menneskelig mistrivsel.

For det tredje er den diakonale dannelse med til at holde kirken fast på, at diakonien ikke er en tilfældig sidebeskæftigelse, men en del af kirkens DNA. Fra midten af det 20 årh. genopdagede den teologiske tænkning, at diakonien og det kirkelige sociale arbejde ikke blot var en meningsfuld aktivitet til gavn for mennesker, men en central del af kirkens væren og sendelse. Når kirken efterfølger sin herre og mester, er gudstjeneste, forkyndelse, undervisning og omsorgstjeneste for næsten alle lige vigtige. Det betyder, at kirken simpelthen holder op med at være kirke, hvis den svigter den diakonale del af sit virke.

Jakob Egeris Thorsen er lektor og afdelingsleder ved Institut for Kultur og Samfund - Systematisk Teologi, Aarhus Universitet

Til sidst kan man spørge, om tiden ikke er løbet fra en værdibaseret uddannelse med dybe rødder i kristendommen? Vi lever jo i et pluralistisk samfund, hvor langt fra alle har en kristen selvforståelse. Det er sandt, men netop fordi samfundet i stigende grad er pluralistisk og ikke længere er på vej mod en ensrettet "værdi-neutral" sekularisme, er der atter god plads til den diakonale stemme. Samtiden efterspørger autenticitet, menneskeligt nærvær og værdier. Her har diakonien utrolig meget at byde ind med. Netop derfor anerkendes og værdsættes diakonien, også blandt dem, som ikke deler dens kristne udgangspunkt. Lad os derfor værne om og styrke de diakonale uddannelser! 🎯

At gøre et stort nummer ud af små ting

Hvordan diakoni som faglighed kan operationaliseres uden for kirkelige eller kristne rammer – også i det offentlige rum.

Af Conny Hjelm, diakon, ph.d.-stud.

Denne artikel diskuterer, hvordan diakonien som faglighed også virker uden for en kirkelig / kristelig ramme; altså i *det offentlige rum*, og om hvilke forskellige kompetencezoner der findes i diakonifaget.

Indledningsvis må vi stille spørgsmålet: Gives der mulighed for at udøve diakoni i det offentlige rum?

Tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen (V), mente at religion er, og skal blive ved med at være, en privatsag, som ikke skal blandes med politik og samfund. Dette gav han bl.a. udtryk for i en artikel i Politiken med overskriften ”Hold religionen indendørs²”.

Læser man udtalelser af andre politikere om emnet, så er der imidlertid ikke enighed om

¹ Ordvalget ’det offentlige rum’ er ikke et præcist udtryk, men spænder over begreber som offentlighed, samfund, verdslig, det politiske og lignende. Velvidende at både Folkekirken og kirkelige foreninger som f.eks. Indre Mission etc. også er en del af samfundet og det offentlige rum, så inkluderes de i denne artikel ikke i det, der betegnes som ’det offentlige rum’, men regnes for at være i ’kristne’ eller ’kirkelige rum’. Ligeså er ’diakoni’ heller ikke entydigt i sin fremstilling, da ord som religion, religiøs, tro, åndelige, kirke etc. tilsvarende anvendes som forskellige udtryksmåder for begrebet ’diakoni.’

² Debatindlæg i Politiken d. 20. maj 2006, mens den såkaldte ”Muhammed-krise” florerede. Her understreger han bl.a. at Grundloven ikke blot skal sikre det enkelte menneskes trosfrihed imod indblanding fra staten, men også sikre den verdslige myndighed, staten, mod indblanding fra religionen.

dette synspunkt. Nogle mener endda det stik modsatte: At religionen *selvfølgelig* hører til i det offentlige rum, også.

Vender vi os mod lovgivningen, så er grundloven både klar og uklar på dette punkt. Den er klar for så vidt, at alle har ret og frihed til at udøve sin tro; dog må den ikke støde an mod den offentlige orden. Hvornår den gør dét, er en tolkningssag.

Hvad mener filosofen og teologen?

Stiller man spørgsmålet om religion i det offentlige rum til hhv. en ikke-religiøs filosof som Jürgen Habermas og en verdensberømt teolog, Martin Luther, kan man forestille sig nogle svar, der nok ville lyde nogenlunde sådan her:

Habermas: ”Først vil jeg sige, at det kun er i Vesteuropa, at dette spørgsmål opstår. De fleste andre steder i verden er det selvsagt, at man naturligt taler religion i det offentlige rum. Når det er sagt, så mener jeg overordnet, at alle borgere i et samfund har ret til at anvende argumenter inspireret af deres religiøse overbevisning. Imidlertid vil jeg pointere, at I gør klogt i at oversætte diakonien til et alment tilgængeligt sprog, som også kan forstås af politikere og andre, der ikke er vokset op med det. Kun sådan kan I sikre jer, at diakonien får ørenlyd og indflydelse”.

Luther kan tænkes at svare omtrent sådan her: ”For mig er det vigtige ikke kampen mellem det offentlige eller private rum, men mellem Guds og Djævelens rige! Og denne kamp er lige aktuel i det åndelige og det verdslige område af livet. For mig er de almindelige dagligdagshandlinger, som at gå på arbejde og lave mad, den kristne næstekærlighed, som vi er kaldte til - og derved bliver livet en gudstjeneste, ligegyldigt hvor vi befinder os. Vi skal ikke i kloster eller kirke for at tjene Gud; det sker lige så naturligt i det offentlige rum”.

Både Habermas og Luther taler på hver sin måde for at koble religion og offentlighed, og

for dem er der intet, der forhindrer at diakonifaget kan udfoldes uden for en kirkelig ramme - i det offentlige rum.

Så det enkle svar på spørgsmålet i indledningen bliver: ”Ja, det er muligt at udøve diakoni i det offentlige rum”.

Diakonifagets kompetencezoner

Når diakonien kan udøves alle steder, må det næste så være spørgsmålet om, hvorvidt diakonien kan udøves af alle mennesker - eller om der kræves noget særligt for at gøre det?

Da diakonifaget defineres ud fra kristendommens handlingsdimension, kræver det kendskab³ til kristendommens univers og ressourcer. Det betyder, at udøvelse af diakonifaget kræver en bevidst holdning til kristendom. Det betyder imidlertid ikke, at alle skal være troende. Alle kan, på forskellig måde, udøve diakoni som fag, for hverken lidt kendskab, noget kendskab eller meget kendskab til kristendom diskvalificerer.

Som med al anden faglighed, så kan diakonien udøves på forskellige niveauer - lige fra nybegynder til specialist. Man kan sammenligne det med at spille violin: Ingen er i tvivl, når man hører en nybegynder spille, mens specialisten - virtuosen - kan få det til at se så legende let ud; som om violinen nærmest er en naturlig forlængelse af det menneske, der fører buen.

I diakoniens faglighed kan man tale om 4 zoner: Nybegynder, Kompetent, Kyndig og Specialist. Inden vi uddyber disse zoner, er det vigtigt at slå fast at, ingen zone er bedre end en anden! Alle zoner udøver god diakoni.

Nybegynder

Nybegynderzonen er kendetegnet ved lidt (eller ingen) kendskab til kristendom. Når man udøver diakonifaglighed i denne zone, sker det

³ Med kendskab menes både viden og erfaring. Det kan overvejes om det er bedre at bruge ordet kundskab.

i loyalitet over for det kristne værdigrundlag, og den måde diakonien kommer til udtryk på, bestemmes af arbejdspladsens regler, metoder eller diakonale instrukser. Man bruger typisk en "opskrift".

I praksis kan det se sådan ud: Per kender ikke ret meget til kristendom. På værestedet, hvor han arbejder, bliver der holdt en andagt hver onsdag. Når det er hans tur til at holde den, vælger han en tekst fra andagtsbogen og slutter med at læse Fadervor.

Et andet eksempel: På værestedet har man, ud fra ordene "Herren løfte sit ansigt på dig" i velsignelsen, besluttet at alle medarbejdere "løfter sit ansigt" og hilser med øjenkontakt, hver gang der kommer en gæst ind ad døren. Lis, som er buddhist, og Muhammed, som er muslim, udøver dette med den største naturlighed.

Kompetent

I den næste zone, som kaldes den kompetente, ses kristendom som værdier og kultur, og udøvelse af diakonifaglighed sker ud fra etiske overvejelser om, hvad der er godt, og hvad der er dårligt.

I praksis kan det opleves sådan: For Marianne er det naturligt at markere de kristne højtider; især jul og påske. Derfor pyntes der op i værestedet, og der er lam på madplanen påskedag.

Et andet eksempel: De ansatte på værestedet holder personalemøde. Man taler om én af brugerne, som man ved stjæler lidt i byens forretninger. Hvad er bedst at gøre? Skal man anmelde hende, eller skal man lade være? Hvad er det rigtige at gøre?

Kyndig

I den tredje zone, som kaldes den kyndige, har udøveren personlige erfaringer med den krist-

ne tro, og diakonifaglighed udøves ud fra den kristne fordring om næstekærlighed.

I praksis kan det forekomme sådan: På værestedet kan brugerne gratis få udleveret ét sæt rent tøj om ugen. I dag kommer Klaus ind og spørger efter det andet sæt i denne uge, fordi han er faldet, og tøjet har taget skade. Kim, der er frivillig hver torsdag, giver ham et nyt sæt: "Så kun denne gang - og kun fordi det er dig", siger Kim med et glimt i øjet.

Et andet eksempel: De ansatte på værestedet holder personalemøde. Man drøfter brug af karantæne over for brugerne. Så er det at Thomas spørger: "Hvad er egentligt det næstekærlige i at give karantæne?"

Specialist

Den sidste zone kaldes specialistzonen. Diakoniudøveren i denne zone har en bevidst kristen tro, som er integreret som en livsstil. Diakonifagligheden udøves gennem personens intuitive fornemmelse og væremåde. Det er en tavs kundskab, som sker ubevidst og er svær at forklare rationelt.

I praksis kan det være sådan: En af værestedets brugere, Sofie, kommer ind på værestedet med et blå øje. Aisha, der er praktikant på værestedet, opdager det og sætter sig ved Sofies bord med en kop kaffe. De taler lidt om vejr og vind, og så er det at Sofie begynder at tale om tilgivelse. Efter en lang snak om sit hjemland, Gud og savnede børn rejser Sofie sig og siger til Aisha: "Gud velsigne dig".

Endnu et eksempel: Telefonen ringer, og det er Emil. Han er på hospitalet, og hans bedste ven er ved at dø. Han ved ikke, hvad han skal gøre, og derfor ringer han til Jens på værestedet. "Jeg er jo ikke troende, men det er du. Hvad skal jeg gøre?" Jens lukker roligt døren ind til kontoret og fortsætter samtalen.

Diakonien faglighed

I diakoniens faglighed kan man tale om 4 kompetencezoner: Nybegynder, Kompetent, Kyndig og Specialist. Det er vigtigt at understrege, at inddelingen ikke er en "rangorden" for udøvelsen af diakoni. Ingen zone er bedre end en anden.

	 Karakteristika for nybegynder-zone	
Hvad kendetegner forholdet til kristendom?	Loyalitet over for det kristne værdigrundlag.	
Hvorfra udøves diakonien?	Diakoni udøves ud fra arbejdspladsens vedtagne regler, metoder eller diakonale instrukser.	
Hvordan kan det se ud i praksis?	❶ Per kender ikke ret meget til kristendom. På værestedet er der hver onsdag andagt. Når det er hans tur, læser han en tekst op af andagtsbogen og slutter med Fadervor. ❷ På værestedet har man, ud fra ordene "Herren løfte sit ansigt på dig" i velsignelsen, besluttet at alle medarbejdere "løfter sit ansigt" og hilser med øjenkontakt, hver gang der kommer en gæst ind ad døren. Lis, som er buddhist, og Muhammed, som er muslim, udøver dette med den største naturlighed.	

Karakteristika for den kompetente zone

Karakteristika for den kyndige zone

Karakteristika for specialist-zone

Kristendom ses som værdier og kultur.

Har personlige erfaringer med den kristne tro.

Den kristne tro er en livsstil.

Diakoni udøves ud fra etiske overvejelser om godt og dårligt.

Diakoni udøves ud fra den kristne fordring om næstekærlighed.

Diakoni udøves ud fra intuition, væremåde og en tavs kundskab.

❶ For Marianne er det naturligt at markere de kristne højtider, især jul og påske. Derfor pyntes der op i værestedet, og der er lam på madplanen påskedag.

❷ De ansatte på værestedet holder personalemøde. Man taler om én af brugerne, som man ved, der stjæler lidt i byens forretninger. Hvad er bedst – skal man anmelde hende, eller skal man lade være? Hvad er det rigtige at gøre?

❶ På værestedet kan brugerne gratis få udleveret et sæt rent tøj om ugen. I dag kommer Klaus ind og spørger efter det andet sæt i denne uge, fordi han er faldet og tøjet har taget skade. Kim, der er frivillig hver torsdag, giver ham et nyt sæt: ”Så kun denne gang, og kun fordi det er dig”, siger Kim med et glimt i øjet.

❷ De ansatte på værestedet holder personalemøde. Man drøfter brug af karantæne over for brugerne. Så er det at Thomas spørger: ”Hvad er egentlig det næstekærlige i at give karantæne?”

❶ Sofie kommer ind på værestedet med et blåt øje. Aisha, der er praktikant på værestedet, ser det, og sætter sig ved Sofies bord med en kop kaffe. De taler lidt om vejr og vind, og så er det at Sofie begynder at tale om tilgivelse. Efter en lang snak om hjemlandet, Gud og savnede børn rejser Sofie sig og siger til Aisha: ”Gud velsigne dig”.

❷ Telefonen ringer og det er Emil. Han er på hospitalet, og hans bedste ven er ved at dø. Han ved ikke, hvad han skal gøre, og derfor ringer han til Jens på værestedet. ”Jeg er jo ikke troende, men det er du. Hvad skal jeg gøre?”. Jens lukker roligt døren ind til kontoret og fortsætter samtalen.

Opsamling

Overskriften ”At gøre et stort nummer ud af små ting” er tænkt som et vink om to forhold: Det ene skal minde om, at det er vigtigt at fortsætte arbejdet med at formulere diakoni i et fagligt sprog, der kan give ørenlyd og indflydelse i det offentlige rum, selvom vi tager små skridt ad gangen.

Det andet er, at diakonifagligheden netop består i at gøre et stort nummer ud af de små ting, der formidler den ”ubetingede menneskelighed”. Det kan ske ud fra alle kompetencezoner og virker, selvom det kan synes som en dråbe i havet, og man ikke ser konkrete resultater. 🎯

Denne artikel er et redigeret uddrag fra bogen ”Diakoni for novicer og nørder” af Conny Hjelm (2017), kapitel 4 i bogens såkaldte ”novice”-del.

En akademisk uddybning af samme kapitel (samme overskrift) kan læses i bogens ”nørde”-del.

Artiklen er redigeret af Merete Nørgaard (2025) med godkendelse af forfatteren.

Litteratur

Aadland, E. (2009). Kan institusjoner elske? Samtidsessayer om diakonale virksomheter. Oslo: Akribe.

Fanuelsen, O. (2009). Kirkens omsorgstjeneste. I: Diakoni – en kritisk lesebok. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Gregersen, N. H. (2008). Religion i det offentlige rum. Luthers to-regimente-lære mellem privatisering og governmentalisering. Præsteforeningens Blad, 71 (34-35)737-745 og 767-772. Præsteforeningen.

Hald, H. (1982). Kirken der forarger. Thisted: Kirkens Korshær.

Hein, Helle (2018). Ledetråde. DJØF Forlag.

Henriksen, Jan-Olav og Schmidt, U. (2010). Religion, etikk og moral: Nye sammenhenger. Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering. Oslo: Universitetsforlaget.

Hjelm, C. (2015). I hvert solglimt Gud er nær – et tekststudie af diakoni som fag i det offentlige rum

Jakobsen, J. (2009). Den krænkede religion. Habermas, Honneth og profetens turban. I: Etikk i praksis. Nordic Journal of Applied Ethics, 3 (1), s. 9–26. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Kleiven, T. (2014). Empirisk diakoniforskning og normativitet. I: G.L. Engedahl (hovedred.) Tidsskrift for praktisk teologi 1/2014. Oslo: Luther Forlag A/S.

Nordstokke, K. (2012). Faith-based Organizations – egenart og rolle. I: E. Aadland. Ledelse i diakonale virksomheter. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Sløk, C. og la Cour, A. (2005). Modets nærvær. I: Social Kritik: tidsskrift for social analyse og debat, (99):28-41.

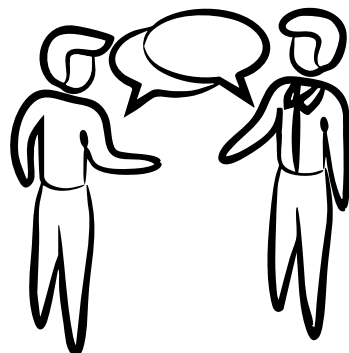
Kurser og uddannelser

Den medmenneskelige samtale

Undervisningen tager udgangspunkt i tværfaglige emner inden for sjælesorg, psykologi, sorg og coaching og sætter fokus på "det hele menneskes" behov for samtale. Det betyder, at vi inddrager menneskets fysiske, psykiske/sjælelige, sociale og eksistentielle/åndelige dimensioner, og arbejder med samtaleens indhold og muligheder set fra alle fire vinkler.

Kursusforløbet henvender sig til dig, der bruger samtalen som redskab i dit daglige arbejde eller frivillige engagement.

- ✓ 5 x 2 dages undervisning:
- ✓ Modul 1, Den gode samtale: 26.-27. november 2025
- ✓ Modul 2, Den følsomme samtale: 7.-8. januar 2026
- ✓ Modul 3, Den livgivende samtale: 26.-27. februar 2026
- ✓ Modul 4, Fokus på dig som samtaleperson: 25.-26. marts 2026
- ✓ Modul 5, Den sorgfulde samtale: 28.-29. april 2026

– på Filadelfia

Diakonifaglig Efteruddannelse

Med en diakonifaglig efteruddannelse får du en ny faglighed, hvor et helhedsorienteret syn på mennesket kommer i spil i dit arbejde. Uddannelsen bygger oven på den faglighed, du allerede har, og giver redskaber til at gå ind i hverdagens praksis ud fra en diakonifaglig tilgang.

Uddannelsen henvender sig til dig, der arbejder i tæt relation til patienter, borgere og brugere i sårbare eller udsatte livssituationer. Den er også for dig, der, på et mere organisatorisk niveau, arbejder i organisationer, henvendt til ovenstående målgrupper.

Uddannelsens 3x2 dages moduler forløber over 1½ år. Hertil kommer tid til forberedelse, studiedage og eksamen.

Den Diakonifaglige Efteruddannelse kan indgå som en del af uddannelsen til diakon.

Holdstart:
2.-3. december
2025

Nærmere information

- ✧ Uddannelserne foregår på Filadelfia Uddannelse, Dianalund.
- ✧ Kontakt Conny Hjelm, cohj@filadelfia.dk for at høre mere, eller se Diakonforbundet Filadelfias hjemmeside: www.diakonforbund.dk under ”Uddannelser” – hvor du også finder link til tilmelding og/eller kan downloade den fulde kursusbeskrivelse.

Bliv dygtig til at arbejde med værdier, trivsel og facilitering

Styrk dit etiske og værdimæssige ståsted med vores uddannelse i menneskesyn, etik og faglighed. Lær at facilitere processer, der modvirker forråelse i arbejdet med mennesker og forbedrer arbejdsmiljøet. MEF uddannelsen består af 3 intensive internater, og er skræddersyet til dig, der arbejder inden for velfærdssektoren, og ønsker at styrke din faglige og personlige udvikling.

På uddannelsen lærer du at arbejde proaktivt med forbyggende omsorg, så du kan reducere omsorgsstræthed, forråelse og dehumanisering i din professionelle praksis inden for fx social-, sundheds- eller omsorgsområdet. Du vil opnå færdigheder i at facilitere samtaler og processer med fokus på menneskesyn, etik og faglighed.

Undervisere

Tommy Kjær Lassen | Teolog, ph.d. i ledelsesfilosofi, indehaver af Stayhuman
Helle Hein | Cand.merc., ph.d. Forsker, foredragsholder, forfatter og konsulent
Anika Follmann Kammananam | Diakon, socialpædagog, kandidat i socialt arbejde
Conny Hjelm | Diakon, lærer, ph.d.-studerende

Deltagerkrav

Du skal have en relevant uddannelse inden for fx socialt arbejde, sundhedssektoren, pædagogik eller plejeområdet, samt mindst 2 års erhvervserfaring.

Praktisk information

Sted: Filadelfia Uddannelse, Kolonivej 3, 4293 Dianalund
Næste hold: 30. september – 2. oktober 2025, 4. – 6. november 2025, 20. – 22. januar 2026
Pris: 18.995. kr. (inkluderer undervisning, kost og logi)

Tilmelding

Læs mere om MEF-uddannelsen og tilmeld dig via hjemmesiden: www.m-e-f.dk under menupunkt "Ydelser"

MEF afholder temadag
den 19. september 2025 i
København med bl.a. Susan
Hart. Mere information
kommer på www.m-e-f.dk

Diakoni-workshops 2025

Diakoniworkshops afholdes rundt i landet på forskellige diakonale institutioner. Hver workshop afholdes den pågældende dag fra kl. 10 – 15, og er åben for alle interesserede.

Pris: 250 kr. inkl. forplejning. Tilmelding til Conny Hjelm: cohj@filadelfia.dk senest ugedagen før.
Arrangør: Filadelfia Uddannelse og Diakonforbundet Filadelfia

Se uddybende beskrivelser af hver enkelt workshop på www.diaakonforbund.dk/kalender

Dianalund d. 13. maj 2025, Filadelfia, Kolonivej 3, 4293 Dianalund

Tema: Fra sygemelding til afklaring.

Oplæg v. socialrådgiver, og studerende på Diakonifaglig Efteruddannelse, Henriette Hesselholt Larsen m.fl.

Vildbjerg d. 2. juni 2025, Møltrup Optagelseshjem, Møltrupvej 70, 7480 Vildbjerg

Tema: At være en diakonal stemme når værdier møder lovgivning.

Oplæg v. studerende på Diakonifaglig Efteruddannelse Karsten Jensen og Christian Kaastrup-Hansen m.fl.

Odense d. 19. juni 2025, Cafe Exit, Nørregade 37, 5000 Odense

Tema: Ud i samfundet efter endt fængselsstraf.

Oplæg v. projektleder Hanna Skovgaard, og socialkoordinator og studerende på Diakonifaglig Efteruddannelse, Kristian Sejersen.

Slagelse d. 22. august 2025, Forsorgscenter Toften, Holbækvej 16, 4200 Slagelse

Tema: Skæve boliger – en ny chance for hjemløse.

Oplæg v. gadesygeplejerske og studerende på Diakonifaglig Efteruddannelse, Nina Jørgensen, forstander på Forsorgscenter Toften, Karen-Marie Heltoft, formand for Rådet for Socialt Udsatte, John Eriksen og beboer i Toftens ”Skæve Boliger”, Manse Benny Broe.

“SARA OG MONOPOLET” – PÅ DIN CASE

Her er mulighed for at vende nogle dagligdags dilemmaer eller problemstillinger med andre i mindre grupper. Det behøver ikke at være en diakonal problemstilling.

Fortæl på max. 5 minutter om din case og lyt til andres refleksioner, når de tager de diakonale briller på. Til sidst prøver hver gruppes “Sara” at samle refleksionerne i en respons tilbage til dig.

DIAKONI er et fagblad om diakoni, der udkommer to gange årligt og har hjemme i Diakonforbundet Filadelfia. Det er bladets intention at have en åben og faglig tilgang til diakonien. Vi ønsker at udgive et blad, der kommer ud i alle afkroge af den diakonale virkelighed, og inviterer derfor et bredt udsnit af diakonale aktører til at bidrage til bladet.

Dette nummer udgives i samarbejde med Dansk Diakoniråd.

Dansk Diakoniråd er et samarbejdsorgan, der består af forskellige diakonale institutioner og organisationer. Deres formål er bl.a. at fremme diakonien i Den danske Folkekirke og at varetage fælles anliggender over for offentlige myndigheder, medier m.fl.

Dansk Diakoniråd

Læs om...

- ✓ Kirken i samfundet eller samfund i kirken?
- ✓ Himmelske Dage
- ✓ Offentlighedsteologi
- ✓ Civilsamfundets helte
- ✓ Diakoni i Gladsaxe
- ✓ Et velfærdssamfund under forandring
- ✓ Begrebet ”diakoni”
- ✓ Hvad ville Jesus have gjort?
- ✓ Kirkens rolle i en usikker tid
- ✓ Epilepsihospitalet Filadelfia
- ✓ Vigtigheden af diakonal (ud)dannelse
- ✓ At gøre et stort nummer ud af små ting